4 МИЛЛИОН ПУУД ТАРЯАН ОРОБО

Хурамхаанай совхозой хүдэлмэришэд Эхэ орондоо 40 мянга гаран центнер таряа үгэжэ, абаһан [у]гаяа дүүргээд, тушаалгаяа үргэлжэлүүлһээр. Эдэнэрһээ жэшээ абагты!

* * *

1963 оной сентябриин 15-най байдалаар республикын колхоз, совхо[зууд] гүрэндөө 4.174.913 пүүд таряа тушааба. Тиигэжэ республикамнай таряа [тушаа]ха социалис уялгаяа 49.1 процент дүүргэбэ.

[Са]һүүлэй 5 үдэртэ гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнуудта 932582 пүүд та[ряа] тушаагдаа. Баргажанай үйлэдбэриин управлениин ажахынууд таряа [тушаа]ха социалис уялгаяа 79,9 процент дүүргэжэ, түрүү һуурида гараа. [Улаан]-Үдын управлениин ажахынууд уялгаяа 65,9 процент, Зэдын—65,4 про[цент]э хүргэжэ, түрүүшын һууринуудые эзэлнэ, гүрэндэ таряа тушааха[д]а Хяагтын управлени 55,8, Хоринин—44,4, Мухар-Шэбэрэй 38,7 про[цент] дүүргэнхэй.

Кабанскын, Түнхэнэй управленинүүд социалис уялгаяа 23,6—24,5 про[цент] дүүргээд, бусадһаа гээгдэжэ ябана.

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД, СОВХОЗУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД! Түрүү[шү]лээ жэшээ абажа, Эхэ оронойнгоо үмэнэ абаһан үндэр уялгаяа түргэ[н] бэелүүлхын түлөө тэмсэе.

[Т]үсэбөө гурба дахин...

[Х]урамхаанаархидай бэлэг

[Эхэ о]ронойнгоо амбаарта 250 мянган пүүд эрхим [тарян] таряа оруулха» гэһэн дайшалхы зорилго [абаһ]ан, манай Хурамхаанай совхозой таряашад, [механизат]орнууд эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, түрүү[шын амжа]лта туйлаба.

[Энэ ж]ондо совхознай гүрэндэ 40 мянган центнер [таряа тушаа]ха социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр [дүүргэжэ,] бүхыдөө 40.153 центнер таряа бэлэдхэлэй [пунктнуудта] оруулба. Мүнөөшье социалис уялгаһаа гадуур [гүр]эндэ тушаагдажа үргэлжэлһөөр.

[Иимэ амж]алта миил зүндөө ерэжэ, баян ургаса бай[гаал]үбшөөл хайраар ургашоо бэшэ. Нэн түрүүн [б]ухы ажалшадай үнэн зүрхэнэй оролдолго, [хайр]ашагүй ажалай хүсөөр лэ сагай уларилай [ха]гүй байһан жэлдэ энэ амжалта туйлагдаа гэ[жэ т]элэхэ хэрэгтэй.

[Манай т]аряашад, механизаторнууднайшье парти, [правлени]твынгаа заабаряар газараа зүбөөр ашаглан [...] ургаса ехэтэй үнэтэ ургамалнуудай тарил[гые х]үргэдхөөгүй, агротехникын заабарие нари[ба]аг болоогүй һаа, иимэ элбэг баян ургаса ху[ряа]haха байгаал? Үгы. Хараад үзээл. Энэ жэлдэ [тар]ялангай хубаарилгые шэнээр табижа, ган[...]исын тарилгые 1.500 гектараар үргэдхөөд, [...]0 гектарта хүргэһэн байна. Бүхы дээрээ 11 [мянган г]азарта ороoһото ургамалнууд таригдаа.

[Хабарай] тарилгын бүхы хүдэлмэри агротехническэ [...]зорто, эрхим шанартайгаар хэгдээ. Илангаяа [тар]ялан дээрэмнай нютагжаһан һайн сортын [...]эшэлүүлэгдэһэн нормоор таригдаа. Газарай [...]он һайнаар баригдаа юм.

[Манай]дай эдэ бүхы оролдолго дэмы хосороогүй. [...] бүхы тарилгын га бүриһөө дунда зэргээр [...]р, харин Хара-Модоной отделенидэ (эрхилэг[шэнь С. С.] Раднаев) 400 га газарай гектар бүриһөө [...ц]ентнер ороoһон абтана.

[Т]аряанай ургаса гээлтэ хоролтогүйгөөр ху[ряа]хын тула отделенинүүдтэ бэлэдхэлэй ехэхэн [ажал] хэгдээ. Бүхы машина, техникэ хаhа сагтань [бэлэдх]агдаһан. Ургаса хуряалгын эхилхэһээ урда [м]еханизаторнуудай хабаадалгатай зүблөөн [болоо]д, тэндэ социалис уялга баталан абтаад, [...]пан гээд түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряахаб [гэ]жэ талаһаань зүбшэн хэлсэгдээ. Эндэ дүршэл[тэй] комбайнернууд Павел Бурцев, Николай Жа[...]жап Улзытуев гэгшэд тус тустаа 700 гектар [хуря]аха, хуряахабди гэһэн уялга абаа. Тэдэнэй [сов]хозой үнинэй комбайнернууд, Социалис Ажа[лай Геро]йнууд, коммунист Шоймпил Бадмаев, Цыдып [...гэгшэ]д һайшаан дэмжээ. Тиигэжэ таряа ху[ряалгын] түрүүшын үдэрһөө социалис мүрысөөн эршэ[тэй]р дэлгэрээ һэн.

[Мүрыс]үүсхэһэн механизаторнууд хэлэһэн үгэдөө [хүрэжэ,] бүтээсэтэ ажалай жэшээ харуулна. Павел [Бурцев] (2-дохи отделени) бүхыдөө 570 гаран гектар [таряа х]уряажа, 3.200 центнер таряа сохёо. Хара-[Модоной о]тделениин түрүү комбайнернууд Николай [...] Будажап Улзытуев гэгшэд тус тустаа 530 га[зарай] таряа хадаа.

[Таряа] хуряалга дээрэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн [с]овхоз соо 10 хоног бүхэндэ, бригадануудта [...]о нэгэ дахин гаргагдажа, түрүүшүүл урма[...]г, магтаал шанда хүртэдэг юм. Гүрэндэ таряа худалдалгаар Сахулиин отделениинхид (бригадирынь И. Н. Телятников) мүрысөөндэ илажа гараад, 6.000 центнер таряа гүрэндэ тушаажа, совхозой дирекци, партком болон хүдэлмэришэдэй комитедэй дамжуулгын Улаан туг абанхай. Мүн Хара-Модоной отделени (бригадирынь С. С. Раднаев) 10 мянган центнер таряа Эхэ орондоо үгэжэ, һайн амжалта туйлаба. Хурамхаанай отделени (бригадирынь А. С. Зверьков) 8.000 гаран центнер тушаагаа.

Гүрэндэ таряа худалдаха, мүн ургаса хуряалгыншье хүдэлмэриие урагшатай һайнаар ябуулха хэрэгтэмнай юун шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ гээшэб? Нэн түрүүн зоной дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри зүбөөр табижа, социалис мүрысөө аша үрэтэйгөөр эмхидхэһэнэй үрэ эндэ элитээр харагдана. Энэ талаар Баргажанай хүдөөгэй парткомой полит-эмхидхэлшэд Б. Б. Будаев, А. Ф. Гергесов болон бусад отделени, бригада, агрегат бүхэндэ хонон үнжэн байрлажа, механизаторнуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулдаг, социалис мүрысөөнэйнь дүн гаргалсажа үгэдэг.

Тэрэшэлэн механизаторнуудай байха полевой стануудые һайнаар түхеэржэ, тэндэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэл, уряа лозунг олоор үлгөөбди. Хүдэлжэ байһан зондо халуун эдеэ һайнаар эмхидхэжэ, механизаторнуудта халаанайнь үедэ эдеэ хээрэ абаашажа үгэдэг, һүниндөөшье хоолоор таһалдуулдаггүй. Тиигэжэ гэр байраһаа холо байһан механизаторнуудай һайнаар амаржа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ бүхы эрхэ нүхэсэл бии болгогдоһон байна. Ургаса хуряалгын үедэ Хурамхаан тосхоной соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн нүүдэл агитбригада полевой стануудта ябажа, лекци уншадаг, зүжэг наада харуулдаг.

Эдэ бүгэдын ашаар хура бороогой һаад тойбо ушаруулбашье, богонихон болзор соо 5.000 гектар таряан баал болгогдоод, гээлтэгүйгөөр хуряагдажа абтаа. Тиихэдэ үшөө 2.000 гектар ургаса комбайнаар сэхэ хуряагдаһан байна. Механизаторнуднай сентябриин 25 болотор бүхы 11 мянган гектар таряагаа сүм хуряажа абахын түлөө тэмсэнэ.

Эхэ орондоо таряа элбэг ехээр худалдаха хэрэгтэмнай предприяти, эмхинүүдһээ манда туһалхаар ерэһэн автомашинын жолоошод К. Яковлев, Н. Байбородин, А. Залуцкий, А. Байбородин болон бусадай эсэшэ сусашагүйгөөр оролдон хүдэлһэниие мартахагүйбди. Эдэнэр үдэр, һүнигүй ябажа, үсөөхэн хоног соо тус-тустаа 350—400 тонно таряа бэлэдхэлэй пунктда зөөгөө. Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникумэй һурагшад таряа сэбэрлэлгын тоог дээрэ эрхимээр ажаллаа. Тэдэнэй хүсөөр 40.153 центнер таряан, тэрэ тоодо 10 мянган центнер сортовой таряан һайнаар сэбэрлэгдэжэ гүрэндэ тушаагдаа. Мүн ерэхэ жэлэй ургасада 4 мянга гаран центнер үрэһэн хаагдажа абтаба.

Гэхэтэй хамта, эдэ зарим тэды амжалтын туйлагдабашье, ажалдамнай дутагдалнууд үшөөл бии байна. Түбхын түрүүн отделенинүүдтэ намарай паар хахалха хүдэлмэри үшөөл аали нобшоор ябуулагдана. Жэшээнь, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй отделениинхидэй трос, нагшуурга гэхэ мэтэ түхсэрэлгээр хангаагүй дээрэһээ тарялан дээрэхи һолоомо сэбэрлэжэ, паар хахалха хүдэлмэри хойшо татагдана.

Б. НАДАГУРОВ,
Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Хурамхаанай совхозой парткомой секретарь.

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 130 (10281) | 1963 оной сентябриин 17, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Габшагай хоёр нүхэд

Данзан Балданович аяар арба гаран жэлэй туршада механизатораар хүдэлжэ, «булад хүлэгтэй» хуби заяагаа бүхөөр холбоһон хүн.

— Энэмнай ямаршье түхэлэй трактор, комбайнуудай оньһон «абари зангые» арбан хургандаал мэдэхэ болоһон, автомашинадашье һуугаад гүйлгэхэдөө торохогүй мэргэжэлтэй эрэ байха, —гээд нютагайнь зон Данзаниие магтан хөөрэлдэдэг.

Мүнөө нүхэр Балданов Бэшүүрэйнгээ Калининай нэрэмжэтэ колхоздо ургаса хуряалгада хабаадалсана. Тэрэ өөрынгөө «Беларусь» трактораар «ЖР-4,9» жатка шэрэжэ, таряа баал болгоно. Жаткынь машинистаар багаһаа үелжэ наадажа, ехэ болоһон нүхэрынь Яков Ткачев хүдэлдэг.

Эдэ хоёр механизаторнууд 12 хүдэлмэриин үдэр соо 340 гектар таряа унагаажа, үдэр бүри 36 га ургаса хадана. Тиигэжэ колхоз доторoo дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлээд, 25 түхэриг мүнгэн шанда хүртөө, 18 пүүд таряа нэмэлтэ түлөөһэ абаа. Мүн агрегадайнгаа оройдо улаан туг хадхаха эрхэтэй болоо.

С-Н. Балданов.
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени.

Республикын колхоз, совхозуудта таряа хуряалга, намарай паар хахалалга, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай

1963 оной сентябриин 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Управленинүүд, аймагууд	Таряанай бүхыдөө хадагдаһаниинь	Тэрээнһээ сүглуулагдажа сохигдоһониинь	Хартаабхын хуряагдаһаниинь	Намарай паарай хахалагдаһаниинь	Сабшалангай бүхыдөө сабшагдаһаниинь	Үбһэнэй хуряагдажа абтаһаниинь	Силосэй дарагдаһаниинь
Баргажанай	66	71	43	16	81	75	34
Зэдын	58	63	14	20	88	68	43
Кабанскын	51	35	18	26	100,7	93	64
Хяагтын	43	71	16	18	86	64	19
Мухар-Шэбэрэй	46	68	28	22,1	85	87	35
Түнхэнэй	37	64	12	40	83	66	60
Улаан-Үдын	45	81	25	25	87	54	33
Хоринин	62	86	15	19	86	52	31
Хойто-Байгалай	65	100	—	—	—	—	—
Баунтын	7	100	36	—	91	65	—

Россин 30 миллиардда манай хубита

Ажалайнгаа эршэ улам шангадхан

Алмаһан материалаараа 10 һара 6 үдэрэй түсэбһөө гадуур 4 мянган тонно цемент, 800 мянган хэһэг условно шифер гаргаха, товарна продукциин үнэ 0,3 процентээр хямдаруулха, ажалай бүтээсэ 0,2 процентээр дээшэлүүлхэ, «458», «160» маркын цемент үйлэдбэрилдэг болохо — иимэ уялгануудые Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой коллектив Агуухэ Октябриин 46 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаа юм.

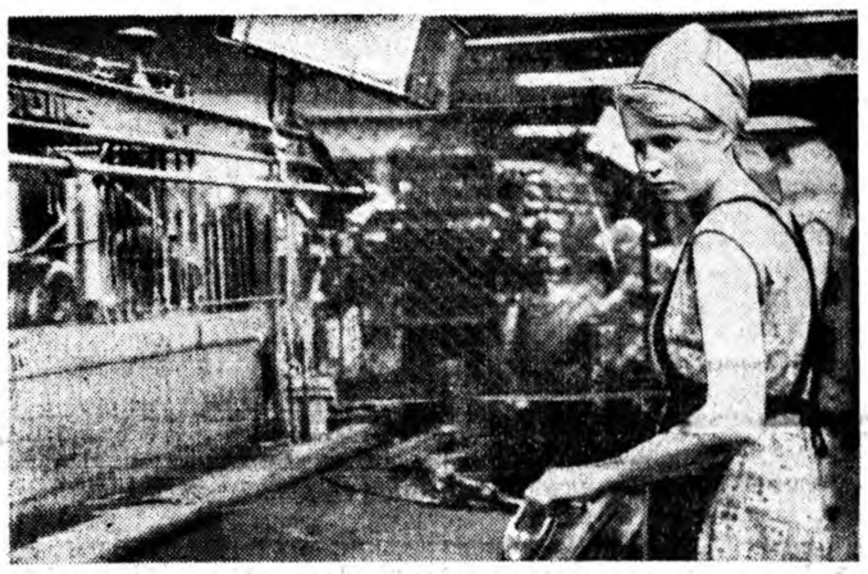
Мүнөө заводой цех, участогуудаар ажалай эршэ үдэр бүри улам шангадана.

Мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэжэ байһан цемент тээрмэдэхэ цехэйхид ябалсана. Жэлэй эхилһэнһээ хойшо эдэнэр даабариһаа үлүү 3 мянган тонно цемент үйлэдбэрилөөд байна. Тус тустаа 2000—1000 тонно цемент үгэһэн нүхэд В. В. Ошишмин, К. П. Жиганов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай халаанайхид оролдосото ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Тэдэнэрһээ цемент галдагшад гээгдэнэгүй. Заводой үйлэдбэридэ һайн шанартай полуфабрикадуудые таһалгаряагүй үгэжэ байха — иимэ эрмэлзэлгэтэйгээр цемент галдагшад хүдэлжэ, август—сентябрь һарануудта даабаряа 638 тонноор үлүүлээ. Эндэ Иван Мухин, Иннокентий Ичиханов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай халаанууд оролдосото ажалаараа шалгарна.

«Хэлэһэн үгэдөө хүрэ, абаһан уялгаяа дүүргэ» гэһэн лозунгтойгоор Буряадай цементнигүүд Октябриин һайндэрэй урда тээхи үдэрнүүдтэ ажаллажа байна.

В. Хомутников.

Коммунис ажалай түрүүшын предприяти—нарин сэмбын фабрикынхид Агуухэ Октябриин һайндэрые түсэбһөө гадуур 7000 метр сэмбэ нэхэжэ угтаха гэжэ шиидэбэ. Сэмбэ нэхэгшэ Елена Ивановна Александрова һайн шанартай бүд нэхээд, халаан бүриингөө даабари ходол үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Зураг дээрэ: Е. И. Александрова.
А. МАНТАЕВАЙ фото.

81 мянган түхэригтэ

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд Агуухэ Октябриин 46 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсанхай. Түсэбһөө гадуур 81 мянган түхэригтэ 7 мянган метр нооһон бүд—иимэ бэлэг ноябриин һайндэртэ бэлдэнэ. Энээгээр 4 мянган шахуу пальто, плати оёжо болохо юм.

Мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ Н. Н. Придорожный, Л. П. Синицкий гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бүд шэрдэн гоёохын цехэйхид ябана.

Е. Горькова.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Венгриин эрхэтэд Имре Санто, Иштван Токач гэгшэдые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденоор, Венгриин эрхэтэн Имрене Санто гэгшые „Баатар габьяагай түлөө" медаляар шагнаха тухай

Венгриин газарые немецко-фашистска булимтарагшадһаа сүлөөлхын түлөө болоһон дайн байлдаануудта совет сэрэгшын ами наһа аршалхын түлөө шэн зориг, баатар габьяа гаргаһанайнь түлөө Венгриин Арадай Республикын эрхэтэдые шагнаха гэбэл:

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи зэргын орденоор
1. Имре **Санто**.
2. Иштван **Токач**.

«Баатар габьяагай түлөө» медаляар
Имрене **Санто**.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1963 оной сентябриин 14.

Шэн габьяа гаргаһанай түлөө шагнагдаба

МОСКВА, сентябриин 14. (ТАСС). Венгриин газарые немецко-фашистска булимтарагшадһаа сүлөөлхын түлөө дайн байлдаануудта совет сэрэгшын ами наһа аршалхын түлөө шэн зориг, баатар габьяа гаргаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Венгриин эрхэтэд Имре Санто, Иштван Токач гэгшэдые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи зэргын орденоор, тиихэдэ Имрене Санто гэгшые «Баатар габьяагай түлөө» медаляар шагнаба.

1945 оной январь һарада Венгриин баатар габьяата хүнүүд шархатаһан совет сержант Петр Мокрогуз гэгшые түрүүн һолоомоной һүри соо, һүүлээрнь гэртээ хоргодуулһан байгаа. Иигэхэдээ эдэ хүнүүд өөһэдыгөө үхэлэй аюулда хүргэжэ болохо байгаа. Надьлок гэжэ һуурин шадар байһан хуторто фашис сэрэгшэд байһан юм. Имре Санто, Иштван Токач, Имрене Санто гэгшэд хэдэн үдэрэй турша соо совет сэрэгшые эдеэлүүлжэ, ундалуулжа, гитлерэйхидһээ хоргодуулжа байгаа.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сессидэ

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сессиин хүдэлмэридэ хабаадахын тулада СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. ГРОМЫКО түрүүтэй Советскэ Союзай делегаци сентябриин 15-да Москваһаа Нью-Йорк орохоёо самолёдоор ниидэбэ.

УССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Ф. ПАЛАМАРЧУК түрүүтэй Украинын ССР-эй делегаци, БССР-эй Гадаадын министр К. В. КИСЕЛЕВ түрүүтэй Белоруссиин ССР-эй делегаци энэл самолёдоор Нью-Йорк орохоёо ниидэлсэбэ.

(ТАСС).

Буу зэбсэг хуряахын түлөө залуушуул тэмсэнэ

МОСКВА, сентябриин 14. (ТАСС). Флоренциин залуушуулай нэгэдэмэл комитедэй делегациин үүсхэлээр буу зэбсэг хуряахын, эб найрамдалай түлөө асуудалаар уласхоорондын конференци энэ городто үнгэргэгдэхэ юм. Мүнөөдэр тус делегациинхид совет, хариин журналистнуудые энэ конференциин программатай танилсуулба.

Италиин делегаци Баруун ба Зүүн Европын хэдэ хэдэн оронуудаар ябаад, Советскэ Союз ерээд байна. Эдэ оронуудаар ябаха үедөө тус делегациинхид уласхоорондын энэ хуралдаанда хабаадаха тухай залуушуулай организацинуудай түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэһэн байгаа.

Эдэ уулзалганууд «ехэ үрэ дүнгүүдтэй» байха ха, Польшын, ГДР-эй ба Чехословакиин залуушуулай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөд байхада ноябриин тэн багаар үнгэргэгдэхэеэ байгаа тус конференци амжалта асарха ха гэжэ Флоренциин студентнэрэй университетскэ холбооной президент Андриа Фон Бертер тэмдэглэбэ.

Буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдалай хэрэгтэ залуу үетэн өөһэдынгөө хубита нэмэри оруулха ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд Флоренциин коммунис залуушуулай федерациин түлөөлэгшэ Роберто Масьери пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. Флоренцидэ болохо залуушуулай уласхоорондын хуралдаанда хабаадагшад буу зэбсэг хуряаха, эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэһээ гадна, мүн национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ, бэеэ даанхай замаар хүгжэжэ эхилһэн гүрэнүүдэй экономико хүгжөөхэ хэрэгтэ залуу үетэнэй хабаадаха тухай зүбшэн хэлсэхэ юм.

Ази, Африкын, Латиин Америкын, Европын, США-гай зуугаад элдэб организацинууд конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсахаар зүбшөөлөө үгөө гэжэ айлшад мэдээсэбэ.

Делегациин гэшүүд совет залуушуулай делегадуудай конференцидэ түлөөлхэ асуудал тухай СССР-эй залуушуулай организацинуудай комитедтэй зүбшэхэ юм гэжэ Роберто Масьери хэлэбэ.

Делегациин гэшүүд сентябриин 17-һоо Европын оронуудаар аяншалгаяа үргэлжэлүүлхэ юм. Будапешт, Бонн, Вена, Брюссель, Париж гэдэг городуудаар ябахаар хараалана.

АРАДАЙ, ҮРЭ ЕХЭТЭЙ ХИНАЛТА

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум орон дотор хиналта хэдэг гуримые үндэһөөрнь хубилгаха тухай тоггоол гаргаа һэн. Тэрээнһээ хойшо арба шахуу һара үнгэрөө. Энэ богонихон болзор, зүгөөр, тон шухала, таарамжатай һайн байһанаа хиналтын шэнэ органууд харуулаад байна.

Мүнөө хиналтын нарин һайн гурим тогтоогдоо. Партиина болон гүрэнэй хиналтые нэгэдүүлхэ гэһэн ленинскэ һанал бодол, энэ хадаа В. И. Ленинэй зааһанай ёһоор **амжалтатайгаар хүдэлмэрилхэ нүхэсэл, манай политикын онсо хүсэтэй байлгын эшэ үндэһэн болоно,** мүн үргэн олон ажалшадай хабаадалгатайгаар нэгэн ниитэ, бүрин түгэс, саг үргэлжын хиналта байгуулха һанал бодол хиналтын шэнэ гуримай үндэһэ һуури боложо үгэнэ.

Орон дотор партийно-гүрэнэй хиналтын республиканска, хизаарай, областиин комитедүүд, 1.057 городской болон районно комитедүүд, промышленно-үйлэдбэриин зононуудта 348 комитет, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдтэ 1.634 комитет байгуулагдаад, хүдэлмэрилжэ оронхой. Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха талаар завод, фабрикануудта, барилгануудта, колхоз, совхозуудта, эмхи зургаануудта, научна институдуудта, һуралсалай газарнуудта, худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта демократическа ёһоор һунгагдажа байгуулагдаһан 193 мянган бүлэг, 323 мянган постнууд партийно-гүрэнэй хиналтын органуудай бүхы ажал ябуулгада найдамтай түшэг боложо үгэнэ. Эдэ бүлэгүүд болон постнуудта гурба миллион үлүүтэй хүн хабаададаг. «Комсомольско прожекторэй» отрядууд болон постнуудта гурба миллион шухала эдир залуу хүбүүд, басагад хабаададаг. Олон мянган хүдэлмэришэд болон алба хаагшад профсоюзуудай олонниитын хиналта бэелүүлэгшэд болонхой. Үнэхөөрөө арадай, олонниитын шэнжэтэй хиналта байгуулһан ушар советскэ демократизмые хүгжөөхэ, өөрынгөө гүрэнэй хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ олон миллион хүнүүдые бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха шэнэ алхам боложо үгэнэ.

Программаяа бэелүүлгэдэнь, коммунис байгуулалтын агууехэ хэрэг бүри һайнаар хүтэлбэрилгэдэнь партида туһалха талаар партийно-гүрэнэй хиналтын органууд партиина организацинуудай хүтэлбэреэр ехэ хүдэлмэри хээ. **Парти, правительствын директивүүдэй бодото гүйсэдхэлые шалгаха гээшэ** хиналтын шэнэ органуудай бүхы ажал ябуулгын гол хубинь болоно.

Хиналтын органууд хадаа экономикые хүгжөөхэ шухалын шухала асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулна, промышленностьда, барилгада, хүдөө ажахыда үйлэдбэри бүри үргэдхэхын тулада, продукциин шанар һайжаруулхын, тэрэнэй өөрынь үнэ хямдаруулхын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тулада доторой арга боломжонуудай ямараар элирүүлэгдэжэ, хэр зэргээр ашаглагдадаг байһанда сэхэ хиналта тогтооно. Жэшээлхэдэ, предприятинууд болон барилгануудта машина түхеэрэлгэнүүдэй ямараар ашаглагдадаг байһые үргэнөөр шалгаха хүдэлмэри партийно-гүрэнэй хиналтын органууд Москвада, Ленинградта, Украинада, бусад нютагуудта эмхидхэһэн байна. Энэ шалгалтын тодорхой үрэ дүн гэхэдэ, мүнөө хүрэтэр складууд соо миин хэбтэжэ байһан олон мянган станогууд, агрегадууд, оньһо түхеэрэлгэнүүд ашаглагдадаг болоо. Химическэ промышленностиин шухалын шухала барилганууд хиналтын органуудай саг үргэлжын ажаглалта доро байдаг. Транспортын хүдэлмэриие, мүн колхоз, совхозуудай тарилгада, ургаса хуряалгада хэр бэлэн болоһые ниитэ дээрэнь шалгаха талаар хиналтын органуудай хэһэн ажалда хэдэн зуу мянган ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Юумэндээ гамтай байха гээшэ социалис ёһоор ажал эрхилэлгын шухала гол ёһонуудай нэгэн болоно. Талха хилээмээ гамтайгаар, хямгадан гаргашалдаг байхын түлөө тэмсэл бүгэдэ арадай хэрэг болоно. Ороһо таряа, тэрээнһээ буйлуулагдаһан продуктнуудай эзэн бусаар хадагалагдаһан, гутаһан, хулгайлагдаһан нэгэшье ушарые хиналтын органууд мүрдэжэ үзэнгүйгөөр орхихо ёһогүй. Талха хилээмэнэй һайнаар хадагалагдахын, гамтайгаар гаргашалагдахын хойноһоо тээрмэнүүдтэ, складуудта, хилээмэнэй заводуудта, худалдаа наймаанай предприятинуудта — хаа хаанагүй шанга хиналта тогтоохо хэрэгтэй.

Алба-захиргаанай аппарадые саашадань нарижуулан һайжаруулха, гаргаша багатай болгохо тухай, хойрог нобшо ябадалтай тэмсэхэ тухай партиин даабаринуудые дүүргэхэ гээшэ хиналтын органуудай хүдэлмэриин шухала хуби болоно. Хойрог нобшо ябадал гаргагшадые, хобдог хомхойнуудые, хубалза зайгуулнуудые, хонжоо наймаашадые, социалис зөөри хулгайлагшадые, жэжэ буржуазна үзэл гаргагшадые — шэнэ, коммунис ёһоной байдал тогтоолгодонь обществодо һаад хэдэг бүхы этэгээдүүдые арадай зүгһөө хэгдэдэг хёрхо хурса хиналта балшыса элирүүлхэ ёһотой.

Манай хиналта олонниитын, арадай шэнжэтэй байһан дээрэһээ угаа ехэ хүсэтэй. Олон миллион хүнүүдые нэгэдүүлдэг туһаламжа үзүүлхэ бүлэгүүд болон постнууд мүнөө нилээд ехэ дүршэлтэй болоо. Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха талаар Минскэ тракторна заводто, Киевскэ областиин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо байгуулагдаһан бүлэгүүд жэшээ боложо үгэнэ. Тэдэнэй хүдэлмэри КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй зүгһөө үндэрөөр сэгнэгдээ, «Правда» болон «Известиин» хуудаһануудта үргэнөөр харуулагдаа.

Арадай ажахын олонхи һалбаринуудта, бүхы республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта эмхидхэлэй талаар бэхижэһэн, эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилдэг туһалалгын бүлэгүүд болон постнууд олон. Тэдэнэй дүй дүршэлые оролдосотойгоор бүридхэн, согсолжо, дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүд штатнабэшэ олон хүдэлмэрилэгшэдтэй: штатнабэшэ таһагууд хаа хаанагүй байгуулагдаа, инспекторнууд шэлэн олдоо. Жэшээнь, Россин Федераци дотор партийно-гүрэнэй хиналтын хизаарай болон областьнуудай комитедүүдэй штатнабэшэ таһагуудта таба мянга шахуу штатнабэшэ инспекторнүүд баталагдаа. Эдэнэр хадаа промышленностиин мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, наука болон соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд, пенсионернүүд болоно. Туһалха бүлэгүүд болон постнуудай гэшүүд шэнгеэр штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэдые хиналтын органуудай үдэр бүриин ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадуулха, тэдэнэй дунда һуралсал хододоо эмхидхэжэ, заабари үгэжэ байха хэрэгтэй. Тусхайлбал, Свердловско, Омско партийна организацинууд партийно-гүрэнэй хиналтын эдэбхитэдэй һуралсал һайнаар табиһан байна. Тэдэнэр семинарнуудые, заабари үгэхэ зүблөөнүүдые үнгэргэжэ байдаг, парти, правительствын шухалын шухала тогтоолнуудтай эдэбхитэдые танилсуулдаг, олонниитын зүгһөө хэгдэһэн шалгалта болон ревизинүүдэй зарим дүнгүүдые, эрхим һайн бүлэгүүд болон постнуудай дүй дүршэлые зүбшэн хэлсэдэг байна.

Партийно-гүрэнэй хиналта хэмжээнэйнгээ талаар ехэ, гүнзэгы удхатай хүдэлмэри хээ. Арад зон энэ хүдэлмэриинь обёорон хаража, ёһотойл һайн сэгнэлтэ үгэдэг байна. Зүгөөр шэнэ органуудай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд бии. Партийно-гүрэнэй хиналтын зарим городуудай болон районуудай комитедүүд, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүд болон промышленно-үйлэдбэриин зононуудтахи зарим комитедүүд тиимэ ехэ эдэбхи үшөөл гарганагүй, заримдаа гол шухала асуудалнуудые шиидхэхын түлөө оролдоногүй, туһалха бүлэгүүд болон постнуудта һулаар түшэглэнэ. Партийно-гүрэнэй хиналтын республиканска, хизаарай, областной комитедүүд хадаа өөрынгөө нютагай органуудта бүри шадамар һайнаар, тодорхойгоор туһалха, тэдэнэй хүдэлмэриие шалгаха, тоосоонуудыень хододоо шагнажа байха зэргэтэй.

Зарим комитедүүд зэмэ тохохо ябадалаар дашуураад, дутуунуудтай тэмсэхэ, зэмэтэйшүүлыень хэһээхэ талаар ямар онол арга хэрэглэбэл нүлөө ехэтэй байха тухай багаар бодожо үзэнэ. Хиналтын органууд үүсхэл эдэбхи ехэтэйгээр, ухаансараар хүдэлөөд байгаа һаа, хүнүүдтэ нүлөө үзүүлхэ, тэдэниие хүмүүжүүлхэ талаар элдэб олон үрэ ехэтэй онол аргануудые хэрэглэжэ шадаха байна. Олонниитын үмэнэ тайлбари үгэхэ тухайнь зэмэтэйшүүлдэ эрилтэ хэжэ, голодоһо гаргагшадай нэрэ обогые «Сахилгаан» хуудаһануудта бэшэжэ, голодоһо гаргагшадай фото-зурагуудые газетэнүүдтэ толилжо болохо байнал! **«Тэдэнэр шалгалта хэхэһээ, хэһээхэһээ гадна, гол түлэб таарууүгүй ябадал гаргалгые зайсуулдаг, кадрнуудые хүмүүжүүлдэг, хүдэлмэридэнь алдуу дутуунуудые гаргуулдаггүй, парти ба правительствын директивүүдые дүүргэлгэдэ тэдэниие залан шэглүүлдэг тиимэ органууд байһанаа партиин бүхы гэшүүдтэ, бүхы совет хүнүүдтэ харуулха ёһотой»** гэжэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүдые хиналтын органуудай хүдэлмэрилэгшэд хододоо һанажа ябаха ёһотой.

Өөрынгөө гаргаһан шиидхэбэринүүдтэ харюусалгатайгаар хандалгын, тэдэнэй дүүргэлтые хододоо шалгажа байлгын талаар партийно-гүрэнэй хиналтын органууд жэшээ харуулха ёһотой байһаниинь ойлгосотой. Хиналтын органуудай хүдэлмэриие дэлгэрэнгыгээр тунхаглажа [...] бүхы арганууд бүри хүс[...] ашаглагдадаг байха зэргэт[...]

Партийно-гүрэнэй хина[...] органуудта хэблэл, радио, [...]видени ехэ туһаламжа үзү[...]үргэтэй. «Партийно-гүрэнэй [хи]налтын хуудаһануудые» [...] ороной олонхи газетэнүүд [...]доо толилжо байдаг болоо. [Пар]тийно-гүрэнэй хиналтын [орга]нуудай, туһалха бүлэгүүд б[...] постнуудай ажал ябуулга [...]дынхида орходоо һураггүй [...]гэнөөр хэблэлдэ бэшэгдэнэ. [...]гөөр энэ тон шухала хүд[элмэ]рие улам шангадхан һайжа[руул]ха хэрэгтэй. Газетэнүүдэй, [ра]дио болон телевидениин [...] материалнууд информаци[...] шэнжэтэй байдаг, хиналтын [ор]гануудай болон туһалха бүл[эгүү]дэй ажал ябуулгын онол [...]нууд һулаар харуулагдана. [...] аргануудые харуулха гээшэ [...] шухала хэрэг болоно бшуу.

Партийно-гүрэнэй хина[лтын] шэнэ органуудай хүдэлмэ[риин] амжалтанууд тэдэниие парт[иина] организацинуудай ямараар [...] шэглүүлгэһээ дулдыдаха [...] Партийна комитедүүдэй бюро [бо]лон пленумүүд дээрэ хина[лтын] органуудай хүдэлмэри [...] хэлсэхэ, тэдэндэ саг үргэлжэ [ту]һалха, үнэтэ үүсхэлнүүд[ые] эдэбхи хэшээлыень али бол[о] дэмжэхэ гээшэ партийна ор[гани]зацинуудай хүдэлмэриин шу[хала] һалбаринуудай нэгэн болоно.

(«Правдын» сентябри[н] 14-нэй түрүү бэша[г])

Ажалшадай эрилтые улам һайнаар хангаха

(Буркоопсоюзай партийна суглаанһаа)

Үнгэрэгшэ найман һарын дүн, Буркоопсоюзай мүнөө үеын хэрэгүүд тухайда партбюрогой секретарь нүхэр Вылков элидхэл хэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин, июниин Пленумүүдэй түүхэтэ тогтоолнуудаар зоригжоһон кооператорнууд үнгэрһэн хугасаа соо ажалшадые эд бараагаар хангаха, ажаһуудалай асуудалнуудые шиидхэлсэхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа. Эд бараанай эрьесэ түргэдхэхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалга улам һайжаруулха хэрэгтэ эндэхидэй бүхы анхарал оролдолго зорюулагдаа. Үндэгэ худалдажа абаха жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Тарбагатайн, Баргажанай, Сэлэнгын аймпотребсоюзууд бэлэдхэлэйнгээ түсэбые дүүргээд байна.

Хэды тингэбэшье партбюрогой, Буркоопсоюзай правлениин ажал ябуулгада дутуу дунданууд ушарһаар. Мүнөө эд бараанай эрьесын найма һарын түсэб 98,7 процент дүүргэгдээ, нёдондонойхитой жэшэбэл, мүнгэ үрихэ, үбэршэлхэ ябадал олошороо. Юундэб гэхэдэ, коммунистнуудай зүгһөө кооператорнуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулна, түрүү жэшээ тэдэндэ харуулнагүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Нүхэд Буравицкая, Нелюбин үгэ хэлэхэдээ, соёлой, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бирагүйгөөр эмхидхэгдэһэн тухай дэлгэрэнгыгээр мэдээсэбэ. Үнгэрһэн хугасаа соо партийна суглаан оройдоо 6 дахин болоһон, тингэбэшье КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоолнууд һайтар зүбшэн хэлсэгдээгүй байгаа.

Мүнөө, таряа хуряалгын халуун хаһада, хүдөөгэй ажалшадай сүлөө забдагүй байһаниинь элитэ. Тиимэһээ тэдэниие эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр саг соонь хангаха шухала болоно. Теэд Ивалгын, Хоринн аймпотребсоюзуудай ажалда дутагдал олон. Ивалгын магазинуудта худалдаа наймаан эмхигүйгөөр табигданхай, арюг сэбэр сахигданагүй. Автолавкануудыньше мүртэйгөөр хүдэлнэгүй.

Үгэ хэлэһэн нүхэдИменоев, Марков, Гомбоев болон бусад ажалшадай эрилтые һайнаар хангахын тула партбюро зохихо хэмжээнүүдые абаагүй гэжэ шүүмжэлбэд.

Ажалшадай эрилтые улам һайнаар хангахын тулада оролдолго хэшээл гарган ажаллаха, партиина гэгээрэлэй хүдэлмэри шангадхаха, коммунистнуудые гээгдэнги участогуудта томилхо, худалдаа наймаанай хэрэгые хаа хаанагүй һайжаруулха зорилго табиба.

Д. Колмаков.

Марксизм-ленинизмын университет хэшээлээ эхилбэ

Улаан-Үдэ хотымнай политическэ гэгээрэлэй Байшанда марксизм-ленинизмын университет сентябриин 13-да хүдэлмэреэ эхилбэ. Университет зургаан факультедтэй. Тиихэдэ марксизм-ленинизмын һургаалай үндэһэ һуури шудалха факультет хоёрдохи жэлээ хүдэлхэнь. Партийно-советскэ байгуулалтын, коммунис хүмүүжүүлгын, научна атеизмын, экономикын, уласхоорондын харилсаанай ба коммунис хүдэлөөнэй түүхын факультедүүд шэнээр байгуулагдаа.

Бүхы факультедүүдэй 200 шагнагшад сугларжа, түрүүшынгээ хэшээл үнгэргэбэ.

Марксизм-ленинизмын университедэй һуралсалай шэнэ жэлые партиин горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. Г. Бирюков нээгээ. Һүүлээрнь партиин обкомой секретарь нүхэр Д. Д. Лубсанов КПС[С-эй ЦК-гай] июниин Пленумэй шии[дхэ]бэринүүд тухай эли[дхэл] хээ.

Университедэй факу[льте]дүүдэй хэшээлнүүд һар[а соо] хоёр дахин үнгэргэ[гдэхэ] юм.

Зураг дээрэ: Универс[итет]эй һурагшад регистр[аци]да орожо байна.

С. Балдуевай фототе[кст]

Газарай хүрэхые хүлеэнэ гү?

Таряанай газарые намар эртэ зүбөөр элдүүриижэ бэлдэхэдэ хабар хахалжа тариһанда орходоо алишье талаараа һайнха юм.

Теэд зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энээниие тон һайнаар мэдэжэ, ойлгожо байгаад, намарай паар хаһа сагтань хахалха тушаа һаналаа табидаггүй, элдэб шалтагаан урдаа барьяад, энэ хүдэлмэриие хойшо татаха гэжэ байдагынь гайхалтай.

Хоринн үйлэдбэриин управлениин «Первомайский» совхоз (Дээдэ-Хэжэнгэ) энэ жэлдэ бүхыдөө 3 мянган гектар намарай паар хахалха түсэбтэй юм. Мүнөө сентябрьнай аяар 14 боложо, намарай эртын паар хахалха эгээл таатай зохид хаһа сагай үнгэрхэсэ байбашье, совхоздо оройдоол 150 гектар хүрэхэгүй паар хахалагдаа нэрэтэй.

— Намарай паар юундэ хахалнагүй гээшэбта, — гэжэ асуухада:

— Хахалхал зон аабзабди даа. Комбайнууднай ехэнхидээ «С-6» түхэлэй аад, гусеничнэ тракторнууд таряа хуряалгада эзэлэгдэнхэй байна. Тарялан дээрэхи һолоомоншье суглуулагдажа абтаагүй, — гэжэ совхозой директор А. Пластинин главна агроном Б. Батожанов хоёр үрдилдэжэ байгаад, энэ тэрэ шалтагаан дурдана.

Теэд энээндэ хэн зэмэтэй юм? Ургаса хуряалгада хабаадалсажа байһан 10 гусеничнэ тракторнуудые һүниндөө хүдэлжэ, паар хахалха аргагүй гү? Аргатай. Хэрбээ тэдэ 10 хүсэтэ тракторнуудые заримыень үдэр, бэшыень һүни һаадгүй хүдэлгөө һаа, хуряалгын эхилһэнһээ хойшо 20-ёод хоногто адагынь 1500 гектар паар хахалаад байха һэн.

Илангаяа 3-дахи отделениинхид (эрхилэгшэнь Д-Н. Гунзынов) 5 гусеничнэ тракортай аад, мүнөө хүрэтэр нэгэшье га намарай паар хахалаагүй байна.

— Тарялан дээрэмнай сохигдоһон һолоомын бухал ехэ болошоо. Тэрэниие нэгэ тээшэнь татажа һүрилхэ гэхэдээ трос, нагшуургашье үгыбди,— гэжэ отделениие эрхилэгшэ хэлэнэ.

Үнэндөө комбайнһаа гараһан һолоомын бухалнуудые нэгэ жэгдээр зэргэлүүлэн хаюулжа, хоорондохи забһараарнь хахалха аргатай бшуу. Совхозойхид энээниие баһал һанаандаа оруулаагүй байна.

Энэ мэтээр нобшоржо байтарнь удахагүй газар хүрэжэ эхилхэнь ха юм. Тиигэжэ совхоз намарай паар хахалжа шадангүй, ерэхэ хабар ехэнхи таряагаа хахалжа тариха баатай болохол. Энээнһээ уламжалан ороохо таряанай үндэр баян ургаса абажа шадахагүй бшуу.

Р. Цымпилов,
манай штатнабэшэ корр.

Һү һааляа дээшэлүүлэе

Үүсхэлтэ ажалай үрэ

Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулга тосхонһоо холо бэшэ, бишыхан горхоной эрье шадар малай томо гэгшын байранууд харагдадаг. Эндэ Суулгын совхозой 2-дохи отделениин һаалиин фермэ байдаг юм. Тус фермын бүхы коллектив жэл бүри сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абадаг, мүн һаамхай үнеэдэйнгээ нэгыеньшье һубайруулангүй, тус бүриһөөнь түл абажа, тэдэнээ үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлдэг.

Энэшье жэлдэ тус фермын һаалишад горитой амжалта туйлана. Эдэнэр үнгэрөөшэ 8 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1113 килограмм һү һаажа, совхозой бусад фермэнүүдэй түрүү зэргэдэ гараа. Тиин эдэнэр бүхыдөө 3309 центнер һү һаажа, 8 һарынгаа түсэбые 100 процент дүүргээ. Мүн һү гүрэндэ худалдаха энэ жэлэйнгээ түсэбэй 70 гаран процентыень бэелүүлжэ шадаа.

Ажалайнь энэ амжалта имагтал эндэ хүдэлдэг һаалишадай, малшадай хүсөөр туйлагдаа. Жэшээтэ ажалаараа суурхуулһан үнинэй, баян дүршэлтэй һаалишад олон юм. Тэдэнэй дундаһаа Бабасан Намжиловна Намжилова онсо шалгардаг. Энэ нүхэрнай тус фермэдэ һаалишанаар 4-дэхи жэлээ хүдэлжэ байгаа юм. Энэ хугасаа соо нүхэр Намжилова хэдэн мянгаад центнер һү һаажа, городой олон мянган хүдэлмэришэдые, тэдэнэй үхибүүдые сагаан эдеэгээр дүүрэн хангаһан жэшээтэй. Нёдондо Бабасан Намжиловна даажа абаһан үнеэн бүриһөө 2766 килограмм һү һаажа, социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэһэн. Мүнөөшье жэл үнеэн бүриһөө 2900 килограмм һү һааха уялга абаад, амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Үнгэрһэн 8 һарын хугасаа соо үнеэн бүриһөө 1793 килограмм һү һаажа, мүрысөөшэдэй түрүү зэргэдэ гараа.

Мүн наһажаал болоһон Дулмажап Замбалаева тухай хэдэн үгэ хэлэнгүй гаража болохо аал. Нүхэр Замбалаева шадамар бэрхэ һаалишан гэжэ совхоз соогоо дэмы суурхадаггүй. Дулмажап Цырендоржиевна сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абаха гэһэн социалис уялгаяа жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэг. Мүнөө нүхэр Замбалаева нёдондонойхиһоо ехэ һү һааха зорилготой. Даажа абаһан хорёод үнеэдэйнгээ тус бүриһөөнь 2800 гэхэ гү, али бүхыдэнь 56 мянган килограмм һү һааха хүсэлэнтэй. Дулмажап Цырендоржиева үнгэрһэн 8 һарын турша үнеэн бүриһөө 1549 килограмм һү һаанхай.

Һаалишан Б. Намжилова.

Залуу һаалишан Роза Пунцукова мүн лэ сугтаа ажалладаг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоо. Роза басаган мүнөө һаамхай үнеэн бүриһөө үдэрэй 8 килограмм һү һаана.

— Фермымнай бүхы һаалишад ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандадаг. Һү һаалгаяа, гүрэндэ тушаалгаяа үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлхэ гэжэ эдэнэр хододоо оролдодог юм, — гэжэ фермын тоо бүридхэгшэ Тубаша Лыгденович Дашицыренов хөөрэнэ.—Зун, намарай үедэ һаалишад, малшаднай үнеэдээ һаагаад миин байдаггүй, мүн үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Энэ жэл һаалишад, малшадай хүсөөр нилээд ехэ үбһэ бэлэдхээбди,— гэжэ нүхэр Дашицыренов дүүргэнэ.

Тус совхозой 2-дохи отделениин һаалиин фермые дүй дүршэл ехэтэй малшан, Улаан-Үдын хүдөө ажахын институдай заочно отделениин студент Раднажап Цырендоржиевич Цырендоржиев эрхилдэг. Энэ нүхэр адууһа мал харууһалха, үсхэбэрилхэ талаар горитой дүй дүршэлтэй болонхой. Мүнөө Раднажап Цырендоржиевич мал ажалай мэргэжэлтэй болохын тула дээдэ һургуулида эдэбхитэйгээр һурана. Нүхэр Цырендоржиев даажа абаһан фермэ дээрэ шэнэ онол арга, эрдэм наукын туйлалтануудые нэбтэрүүлхын тула ехэ ажал ябуулдаг. Мүн һаалишадайнгаа, малшадайнгаа дунда лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. Эндэхи хүдэлмэришэн бүхэнэйнгөө ажаһуудал, өөрынь һанамжа, бодол тухай һонирходог. Һаалишадай гү, али малшадай хэн нэгэндэнь хүндэ ушарай тохёолдоо һаа, тэрээндэ үнэн зүрхэнһөө туһалха гэжэ оролдодог.

Мүн эндэхи малшад бэе бэедээ туһалалсадаг, илангаяа залуу һаалишад мэдэхэгүй юумэеэ дүршэлтэй нүхэдһөө һуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг.

Тиимэһээ тус фермын бүхы коллектив урдаа табиһан зорилгоёо, социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ, совхоздоо суурхан, үдэрһөө үдэртэ ажалайнгаа амжалта арьбадхан байдаг.

Ц. Бабушеев.

Фермын һаалишад ажалдаа гаража ябана.

Авторай фото.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ

Горхон нютагта Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой адууһа мал бэлшээн таргалуулха гүүртэ байдаг. Гүүртые даагшаар Елбо Евсеевич Ергодоев ажалладаг юм. Энэ нүхэр байгша оной хабар 79 буруу тушаажа абаһан байгаа. Тэрэ үедэ буруудынь жэжэ, шадал муутай байһан.

— Колхознай гүрэндэ мяха худалдалгаяа нилээд дээшэлүүлхэ уялга абаа. Тэрэниие дүүргэхын тула малаа һайнаар бэлшээжэ таргалуулха зэргэтэйбди. Зунай һаранууда буруудайнгаа шэгнүүрые сүүдхын 700—800 граммаар дээшэлүүлжэ шадахаб, — гэжэ колхозой правленидэ нүхэр Ергодоев мэдүүлээ һэн.

Малаа үглөөнэй бүрүүлһээ үдэшын харанхы болотор адуулдаг, бэлшээриеэ шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, 4-5 хоноод лэ тэрэнээ һэлгэжэ байдаг заншалтай.

Колхозой зоотехник Владимир Жамбалов бэлшээн таргалуулагдажа байһан малаа хоёр һара болоод лэ шэгнэдэг юм. Һаяхан нүхэр Ергодоевой даажа байһан малые шэгнээ. Июль, август һаранудта толгой бүриень сүүдхэдээ дунда зэргээр 820 граммаар нэмээһэн байба. Һаяын үдэрнүүдтэ нүхэр Ергодоевой малнууд гүрэндэ тушаагдахань.

Б. Ванчиков.

3545 центн[ер] үрэһэн бэл[эн]

Таряалангай гектар [бүри]хэниие аша үрэтэйгөөр [хэ]рэглэжэ, имагтал үндэ[р бая]ян ургаса үгэдэг ург[ама]нуудые ехээр таридаг [бол]хо зорилгын табигдаад [бай]хада, эрхим шанартай, [...] сортын үрэһэ элбэгээр [бэл]дэхэ гээшэ шиидхэхы [...] шанартай.

Тиимэһээ мүнөө таря[а ху]ряалга, гүрэндэ худа[лдал]гын түлэг ябажа ба[йха] үедэшье үрэһэ сэбэр[лэжэ] хааха хүдэлмэриие м[...]жа болохогүй.

Энээниие хараада а[...] Зэдын элитнэ үрэһэнэй [ажа]хынхид управлениингэ[э кол]хоз, совхозуудта эрхим [ша]нартай хүрэнгын оро[о]... хангаха гэһэн орол[до]... гаргана. Үрэһэ ургуу[лха] энэ ажахы Борьёогой [...]хозой хоёрдохи отделе[нидэ] оршодог юм.

Эрхим шанартай [...] элбэгээр бэлдэхын тул[а] хэжэ байһан тухайдаа [ажа]хын эрхилэгшэ, агр[оном] Я. Н. Малханов иигэжэ [хөө]рэнэ:

Мүнөө үрэһэнэй у[часто]гуудай ургаса түлэг х[ура]жа байнабди. «Он[охой]ская-4» сортын [...] классай шэниисын [...] центнер үрэһэн «[...] машинаар сэбэрлэ[гдэжэ] һайтар түхеэрэгдэһэн с[...]та хадагалагдаа. «Лютесценс-062» сорт[ын] 508 центнер, «Онохойск[ая-4»] сортын суперэлитнэ кл[ассай] шэниисын 864 центнер [үрэ]һэн илгагдажа, хатааг[дажа] бэлэн болонхой. Ти[иин] мүнөө хамта 3545 це[нтнер] эрхим сортын үрэһэ [ажа]хынуудта худалдахаар [за]римыень андалдажа [...]хөөр бэлэн болгоод б[айна]ди.

Байгша ондо зарим [...]ганданги байбашье [...] газараа оролдосото[йгоор] элдүүрилжэ, зохид [...] сагтань тариһанай а[...] үрэһэнэй участогуудта [...]раг һайн ургаса абтаа[...]шээнь, «Онохойская-4» [сор]тын элитнэ классай ш[эниисын] га бүриһөө дунд[а зэр]гээр 14 центнер ороо[һо хуу]ряагдаа. Харин «Л[ютес]ценс-062» сортын [...] гектарай 9 центнер [...] үгөө. Тиихэдэ түрүү[шынхиеэ] таригдаһан «Онохой[ская-4»] сортын суперэлитнэ к[лассай] шэниисын үрэһэн га [бүри]һөө 12 центнер [...] байна.

А. Мод[...]

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной сентябрийн 17.

СССР-эй Профсоюзуудай XIII съездые угтуулан

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН УЛАМ ҮРГЭДЭН ДЭЛГЭРНЭ

СССР-эй Профсоюзуудай XIII дын — өөрынгөө зэргэдэ хэ арбаад миллион хүдэлмэри болон алба хаагшадые нэгэ дэг советскэ профессиональ түлөөнэй дээдэ органай Мос. Кремлиин съезднүүдэй ор соо хүдэлмэреэ эхилхэ үдэр м бүри ойртожо байна.

— Съездэ бэлэдхэл проф уудай организацинуудай ажал лгын олониитын харалга бо — гэжэ ВЦСПС-эй секретарь И. Прохоров ТАСС-ай коррес енттэй хөөрэлдэхэдөө мэдээ — Бүри январь һараһаа союзуудта тоосоото-һунгуу кампани эхилээ һэн. Ажал ай эдэбхиин улам дээшэлжэ ые, үйлэдбэриин хүгжэлтые болохоор түргэдхэхэ, нарижуу байжаруулха гэжэ тэдэнэй д шиидэнги байһые профсоюз үлэгүүдэй суглаанууд эли то харуулаа.

Бүхы предприятинууд, барил уд, совхозууд болон эмхи аануудта профсоюзуудай гэ дэй тоосоото-һунгалтын суг ууд, конференцинүүд нэгэдэ кварталай эсэс багаар дүүрэ байха юм. Энэ кампаниин тоосоото элидхэлнүүд тушаа миллион үлүүтэй хүн үгэ.

рофсоюзна комитедүүдэйнгээ ар хүдэлһэн тухай Москва бага литражна автомобиль ай, Харьковска Кировэй нэ этэ турбинна, Минскэ трак , Николаевска Носенкын нэ этэ судна бүтээлгын заво ай, «Ростсельмашай», Донец Ростовско, Кемеровскэ об ьнуудай, Коми АССР-эй нүүр комбинадуудай, бусад дприятинуудай хүдэлмэришэд н алба хаагшад тэмдэглэһэн байгаа. Эндэ, коллективүүдэйнгээ дунда эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хэхэ асуудалда профсоюзууд ехэ анхарал хандуулдаг. Эдэ предприятинуудта хүдэлмэришэдэй, инженер, техни гүүдэй зохёон байгуулхы эдэбхи хэшээл амжалтатайгаар хүгжэнэ. Энээнэй тулада үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөнүүд, түрүү дүй дүршэлэй һургуулинууд, олониитын хүсөөр хүдэлдэг конструкторска бюронууд, уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой организацинууд хэрэглэгдэнэ.

Профсоюзуудай дундуур зэргын органуудта тоосоонууд болон һунгалтанууд политическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэрөө. Область, хизаар болон союзна республикануудта 15 мянга гаран һалбаринуудай болон союз хоорондын конференцинүүд үнгэргэгдөө. Тэдээн дээрэ профсоюзуудай городуудай, областьнуудай, хизаарнуудай, республиканска һалбаринуудай комитедүүдэй, тэрэшэлэн соведүүдэй тоосоонууд зүбшэн хэлсэгдээ, эдэ хүтэлбэрилхы органууд шэнээр һунгагдаа.

Союзна республикануудай профсоюзуудай съезднүүд, манай орон доторхи 22 һалбаринуудай профессиональна союзай съезднүүд мүнөө орон дотор боложо дүүрэхээ байнхай.

Тоосоото һунгуулиин боложо дүүрэхэдэ, СССР-эй Профсоюзуудай XIII съездэ хабаадаха дүрбэ мянган делегат һунгагдаха юм.

Социалис мүрысөө болон коммунис ажалай түлөө хүдэлөөе хүгжөөлгэдэ шэнэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэхэ гээшэ профсоюзуудай XIII съездын бэлэдхэлдэ гол һуури ээзлхэ байна.

Коммунизм байгуулагшадай гвардиин зэргэ улам үргэдэнэ.

Коммунис ажалай предприятиин нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ Ростовой областии Каменска хэмэл утаһанай комбинадай коллектив оролсоһоор хоёр һара шахуу болобо. Предприятиин хүдэлмэришэд болон алба хаагшад профсоюзуудай XIII съездын хүндэлэлдэ зорюулан ажалай вахтада жагсаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Тэдэнэр урда тээнь абаһан уялгануудаа шэнэ арга боломжонуудые элирүүлһэнэй ашаар дээшэлүүлһэн байха юм.

«Чиатурмарганец» гэжэ трестын горнягууд профсоюзуудай XIII съездын хүндэлэлдэ зорюулан, арбан һарынгаа түсэбые октябриин 15 хүрэтэр дүүргэхэ, һарын эсэс хүрэтэр хэдэн арбаад мянган тонно руда малтаха гэһэн уялга абаа. Липецкэ металлургическа заводой хүдэлмэрилэгшэд арбан һарынгаа даалгабарие съездын нээгдэхэ үдэр—октябриин 27 хүрэтэр дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур хэдэн мянган тонно элдэб продукци үгэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Профгруппоргнуудай слёт Ленинградта болоо. Ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлажа, үйлэдбэриин болон ниитын бүхы ажабайдалда профгруппануудай дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлжэ, профсоюзуудай XIII съездые угтаха гэһэн дурадхал Адмиралтейскэ болон Балтийска судна бүтээлгын заводуудай профгруппоргнууд нүхэд Сарман, Кухорчук оруулһан байгаа. Энэ үүсхэл тиихэдэ һайшаагдаад, мүнөө үедэ областиин предприятинууд болон барилгануудта үргэнөөр дэлгэржэ байнхай.

СССР-эй Профсоюзуудай XIII съездын нэрэмжэтэ дурасхаалта улаан тугууд Ставропольско хизаарта байгуулагданхай. Съездын урда тээхи мүрысөөндэ хүдэлмэридөө технико-экономическа эгээн эрхим үрэ дүн туйлаһан предприятинуудай, барилгануудай болон организацинуудай коллективүүдтэ хододоо хадагалагдажа байхын тулада эдэ тугууд барюулагдаха юм.

Профсоюзуудай XIII съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан мүрысөөн, Агууехэ Октябриин ойе эрхимээр угтахын түлөө заншалта хүдэлөөн улам үргэнөөр дэлгэржэ байна.

— Профсоюзуудай организацинууд хадаа үйлэдбэриие болон ажалые, олониитые ажаһуудалай, соёлой талаар, хангалгые эмхидхэхэ талаар бүхы хүдэлмэреэ һайжаруулжа, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ бодото үрэ дүн туйлажа, XIII съездые угтаха гээшэ шухалын шухала зорилгомнай болоно гэжэ тоолоно,— гээд В. И. Прохоров түгэсхэлдөө хэлээ.

Долоон жэлэй табадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, манай агууехэ Эхэ ороной баялигуудые саашадань арьбадхаха талаар предприятинууд болон барилгануудай хүдэлмэридэ бодото амжалтануудые туйлаха гээшэ съездэ бэлэг болохо байна.

(ТАСС).

САХАЛИНАЙ ОБЛАСТЬ. Загаһа барилгын «Чугуев» гэжэ суд лоторска тохой шадар 6 үлүүтэй һарын турша соо загаһа бари улада холын аянда гараханһ. Экипажайнь гэшүүд тус бүридөө центнер хүртэхөөр загаһа бариха гэһэн социалис уялга абаа. дээрэ: загаһа барилгын «Чугуев» гэжэ судны капитан Социа Ажалай Герой А. И. Косоногой.

ТАСС-ай фотохронико.

Эхын һайхан сэдьхэлээр...

(ОЧЕРК)

Бага балшар ябаһанаа һанахадаа, мүнөө энеэдэһэм хүрэдэг. «Юун гэһэн ахир ябагдаһан байгааб даа?»— гэжэ досоогоо гансааран шэбшэжэ һуухадаа, нэгэ ушар тухай мартагшагүйб.

...Уринай амин Хэжэнгэ нютагаар унажа эхилээд, хаа хаанагүй дулаанай амисхаал мэдэгдэн, уданшегүй уужам тала дайдаар ургы сэсэг һалбаржа, хабар түлэг дундаа хүүебэ.

Бидэ, үхибүүд, уһанай унахые хүлеэжэ ядабабди. Хэзээ Хэжэнгэ голнай мүльһэн хушалтаяа тайлажа, мэлмэн уһаараа харьялхань гээшэб! Үдэрнүүд хойно хойноһоо һубарижа, одоошье даа хүлеэлгэһэн сагнай ерэбэ. Хэжэнгэ гол харьялан урдаба. Базарай Дашанима, Дашын Галан, Чэмэдэй Миша бидэ дүрбэн Хэжэнгын эрьедэ һуубабди. Наран дулаахана шарана, жэргэмэл жэргэнэ. Еһотойл зун ерээ гээшэ ха.

Яһалал томоотой хүнүүд хэбэртэй, энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэнэбди. Бидэнээ зонхилдог Дашинимамнай һүүлдэшэг ерэһэн аад, шэнэ һонин дуулгаба:

— Һөөе! Дулма доохтор ерээд, хүнүүдтэ тарилга хэнэ. Дала рууһ...

— Үү! «Таридаг Дулма гү?».. Гэртээ бү ошоё,— гээд би мэгдэшэбэб.

— Бү ошое. Дала руумнай тариха... Хурганай шэнээн зүүгээр,— гээд, бэшэмнай баһал айшаба.

Тиигээд үдэшэ болотор тэндээ һууха баатай болобобди. Хэмнайшье һэм «ёһоорхон» дурадхал оруулба:

— Уһанда ороё... Дулаахан ёһотой.

«Дулаахан» уһанаймнай саада эрьень мүльһэнһөө үшөө һалаадүй һэн. Бидэшье хубсаһаа тайлаад, «ши оро, ши оро» гэлдэһээр байтараа, уһанда шунгаа һэмди. Хажуугаарнай мүльһэд урдана...

Боро хараа таһарһан хойно дүрбэн хүйхэр гэртээ бусабабди. Ерэхэдэм эжымни хүлеэжэ ядашаһан:

— Яшанаш? Шамайе бэдэрээлди, —гэбэ.

— Дулма доохтор хаанаб?—гэжэ бинь асуубаб.

Үнишье болонгүй бүхы бэемни дагжа һүрөөд, халууршоо һэм. Нэгэ мэдээ орожо, нэгэ мэдээгээ алдажа хүнжэл соогоо тэршэлбэб. Эжымни мэгдэшэнхэй, иишэ тиишээ гүйнэ. Нэгэ мэдэхэдэм, зөөлэхэн гар духыемни эльбэжэ байба. Дулма доохтор сагаан халаад үмдэнхэй, дээрэм тонгойгоод:

— Хэдытэйб даа, хүбүүнтнай?— гэжэ асууна хэбэртэй.

— Найматай. Томоогүй гээшэнь аргагүй. Дан ехээр гүйгөөд, барһамни халууршоо ха,—гэһэн харюу дуулдана.

— Үгы, энэтнай хүйтэ абаа. Уушханай хадхалаа боложо магад, тарилга хэе,—гээд, Дулма доохтор шприц абаадхиба. Хэды зобожо хэбтэһэншье һаа, бүхы шадалаараа һүхирбэб:

«Таридаг Дулма!»... Тарюулхагүйб... Тарюулха...

Минии үгэ хэн дуулаад орхихо һэм, бүхэд бариад тарилга хээ һэн. Үглөөдэрынь һэрихэдэм, эжымни намайе харааха хэбэртэй:

— Дулма доохторой һайгаар эдэгэбэш. Халуунши бууба... Айлгабаш. Хаана яанаа нюсэгөөр гүйнэш, хүйтэ абаа гэнэ. Базарай, Чэмэдэй, Дашын хүбүүд баһал халуураа. Дулма доохтор бүхэли һүниндөө гүйжэ хоноо,—гэбэ.

Мүльһэтэй уһанда шунгажа, хүйтэ абаһан тухаймнай хэншье мэдэ-

Д. Б. БОРБОЕВА.

бэгүй, бидэшье хүндэ хэлээгүй һэмди. ...1963 оной намар. Һаруул кабинет соонь Дулма Борбоевнатай һуубабди. Багынхяа хөөрэхэдэм, тэрэ ехэтэ хүхинэ:

— Мартагшагүйб... «Таридаг Дулмаш» гэжэ байжа хараагаа бэлэйш.

Дулма Борбоевнагай шарай сарюун, хүрибтэр улаан. Энеэхэдэнь, дүн сагаан шүдэдынь ялалзана.

— Харыш, Гоша. Газаамнай хюруу унаа. Тэрэ һүүдэртэ байһан модоной һалаа дээрэ хара даа. Намаршье ерэбэ, бүрүүлгэн саг,—гээд, Дулма Борбоевна һанаа алдана. Наһаншье ошобо даа. Табин табадахи намарай хюруу...

Нээрээшье Дулма Борбоевнае шарайшалан харашабаб. Нюурынь хүгшэн бэшэшье һаа, үһэниинь сайшанхай. Намарай хюруу шэнги.

Дулма Борбоевагай ажабайдалай замые эхинһээнь абажа харабал, юрын аад, үнэн сэхэ, энэрхы һайхан сэдьхэлтэй хүнэй намтар байха.

1933 ондо хүдөөгэй юрын нэгэ басагахан Хэжэнгын больницада хүдэлхэеэ ерэһэн байгаа. Тэрэ үедэ эмшэлэгшын мэргэжэлтэй хүнүүд үсөөхэн һааб даа. Дулма Борбоевнагай больницада жэл хүдэлөөд байхада, һүбэлгэн бэрхэ, урин гартайеынь мэдэһэн эмшэлэгшэд тэрэниие медсестрагаар томилһон юм. Уданшегүй, 1937 оной намар Дулма Борбоевна Улаан-Үдын медицинскэ һургуулида эльгээгдэһэн.

— Дарзагар сагаан хюрүутай үглөөгүүр мори тэргэдэ һуунхай, ухаангүй баяртай Үдын байшан ошожо ябаа бэлэйб. Нэгэ үйһэн түйсэ соо тоһотой, туулмаг соогоо хэдэн харлюутай һэм. Иигэжэ эмшэлэгшын зам эхилһэн хүм даа,— гэжэ Дулма Борбоевна хэлэдэг.

Улаан-Үдын медицинскэ һургуули амжалтатай дүүргээд, Хэжэнгэеэ бусаһан Дулма Борбоевнае нютагайхидынь баяртайгаар угтаа һэн гэдэг. «Манай Дулма эмшэн болоо» гэлсээ һэн. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо олохон жэл үнгэрөө. Дулма Борбоевна Хэжэнгын больницын эхэнэрэй консультациин таһагта гушадахи жэлээ ажаллажа байна.

Нэгэтэ залуухан басаган тэрэнэй кабинедтэ орожо ерэбэ. Басаган үни удаан дуугай һууна, һууна.

Дулма Борбоевна: Зай, нүхэр... юун болооб?

Басаган абяагүй.

Дулма Борбоевна энэ тэрэ юумэ асууба. Басаган абяагүй, тиигэжэ һуутараа гэнтэ шорхирсо бархиршаба. Элдэб хүнүүдтэй ушаржа үзэһэн Дулма Борбоевна юунэй болоһые гансата мэдээдхибэ. Басаганай толгойе эльбэн:

— Бү уйла, эхэ болохош... Нүхэршни хаана хүдэлнэб?— гээд зөөлэхэнөөр асууба.

— Нүхэргүйб... Нэгэ хүбүүн... Үхибүүтэй болохо дурамгүй, гаргуулжа хаяулхам,— гэжэ басаган уйлаан соогуураа дуугарба.

Дулма Борбоевна басагантай ниилээд удаан хөөрэлдэжэ, тэрээндэ оло юумые ойлгуулба.

Һүүлдэнь мүнөөхи басаган тон хөөрхэн хүбүү тэбэринхэй, Дулма Борбоевнагай кабинедтэ ороод:

— Һайн даа, Дулма Борбоевна. Иимэ хүбүүтэй болооб, харагты,— гэжэ хүбүүгээ эрхэлүүлэн байба.

Эмшэлэгшын сэдьхэлые эхын һайхан сэдьхэлтэй сасуулаа һаа, буруу болохогүй ёһотой. Дулма Борбоевна хэды олон эхэнүүдтэ консультаци үгөө гээшэб! Илангаяа түрүүшынхээ нарайлхаяа бай[...] эхэнэрнүүд... Тэдэнтэй ехэхэн [...] дэлмэри ябуулалтай болодог гээ[...] Дулма Борбоевна кабинедтээ х[...] һуужа байдаггүй. Нарайлха эхэн[...] нүүдэй бүридхэлдэ ороһон хүн[...] дэй список абаад, өөрөө хүд[...] гөөр ябадаг юм. Заахан хайрс[...] гартаа бариад, айлнуудаар тэрэ[...] ябахыень олонто харахат. Нарай[...] эхэнэрэй сахиха журам, нарай ү[...] бүүгээ хайшан гэжэ элүүр энх[...] бэежүүлхэ, абаха тухай хөөрэлд[...] нүүдые эхэнэрнүүдтэй хэдэг.

Тээсгэн Хэжэнгын больниц[...] главна врач Татьяна Ильинич[...] Осороватай хөөрэлдэхэдэ:

— Түрүү хүнүүд гэнэ гут? М[...] най Дулма Борбоевнае мэдэхэг[...] Эгээл эдэбхитэй, олондоо хүндэт[...] дүй дүршэлөөр баян эмшэн гээ[...] Баясхалан хүргэһэн хүнүүд ол[...] Больницымнай Хүндэлэлэй самба[...] тэрэнэй дүрэ зураг жэлһээ жэ[...] үлгөөтэй байдаг,— гэбэ.

Нээрээшье Дулма Борбоевнае м[...] дэхэгүй, танихагүй хүниие Хэжэ[...] нютагта олохогүйт. «Манай Дул[...] үбшэн хүниие үзөөдхибэл, үбш[...] ень танижа ядахагүй. Эм гарт[...] хүн»— гэжэ нютагайхидынь хэл[...] дэг. Иимэ магтаалһаа үнэтэй ш[...] нал, хайра хаана байха гээшэб!

— Больницадамнай 5 врач, фельдшер ажалладаг. Мүнөө тар[...] хуряалгын халуун хаһа соо сов[...] зой полевой стануудаар хэдэн э[...] шэлэгшэд ябана. Механизаторну[...] дай ажаһуудалые шалганабди, гэжэ Дулма Борбоевна хөөрэнэ.

Гушаад ондо Дулма Борбоевнаг[...] хэһэн ажалынь тон һонирхолт[...] юм. Соёл болбосоролой түлөө тэ[...] сэлэй түрүүшын зэргэдэ ябалсаһ[...] байха. Ушхайта, Загустай, Эдэрм[...] Леоновко һууринуудта фельдшерс[...] түрүүшын пунктнуудые эмхидхэ[...] гэндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһа[...] Ариг сэбэрые сахиха, хуушан ба[...] далай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ х[...] рэгтэ хэн ехэ оролдолго, хүсэ га[...] гаа һэм? Ехэ наһатанай һургу[...] лида һурагшадай дунда хэн ой[...] гууламжын хүдэлмэри ябуулалсаа[...] Дулма Борбоевна!

...Гэнтэ һүни телефон хангирб[...] Нарайлалгын гэртэ нэгэ залуу эх[...] нэр түрэжэ ядаад, главна врач хо[...] ходоһон байгаа. Дулма Борбоев[...] гүйдэлөөрөө шахуу больница тээш[...] ошобо. Пулаадаашье ёһоор боого[...] гүй, намарай хюруу мэтэ сагаа[...] толгойнь элихэн сайрана. Хари[...] Дулма Борбоевна табин табатайш[...] һаа, залуу зандаа, совет медици[...] нын отличник, энэрхы һайха[...] сэдьхэлтэй эмшэн.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй аашые бүхы совет хүнүүд буруушаана

★ ★

Хардалга гүрдэлгөөр эдэниие мэхэлхэгүйт!

ушки станци дээрэ хита ай хулиган ааша гарга тухай гансашье манай до бэшэ, мүн бусад олон үүдтэ мэдээжэ болоо. бүхы совет арад хита ай гаргаһан зэбүүрхэмэ да дураа гутан, буруу на.

дэ совет хүнүүд КПСС-эй КПК-гай хоорондохи лдаае һайн мэдэнэбди. Хитадай эрхэтэд үзэл лай талаар гараһан лдаае гүрэн түрын хэ хамаадуулжа, манай дотоодын байдалда хохёо һэдэнэ.

инһээ Москва орожо ан № 7 поезд Наушки нда саг соогоо ерээ һэн. харуулай органуудай аа дүүргэн, поездын ажирнуудые шалгажа хэдэнь, совет оронние эр муушалһан харша ай брошюра, хуудаһа Хитадай зарим эрхэтэд ндоһон байгаа. Тэдэнэр органуудай үгэ дуула байтагай, хүн зоной ха ар, шагнаһаар байтар муухай үгэнүүдые ра убкаар хашхараа. Поез ябаха дүтэлхэдэ, улаан инуудые үгэжэ байгаад, жениин хүдэлмэрилэгшэ дэбээр харааһан байха.

Худал үнэн хоёрые совет хүнүүд һайн илгадаг. Хитадай эрхэтэдэй иигэжэ аашалалдахада, үнгэржэ ерэхэдээ хүсөөр ороходонь, Наушки станциин хүдэлмэрилэгшэд хилын харуулай таможениин түлөөлэгшэд тон даруу, тэсэбэритэй байгаа.

Совет гүрэндэ харша литература гаргажа, хүнүүдэй дунда тарааха гэһэн хитадуудай һэдэлгэ буруу һүрөө. Совет органуудай дурадхал, һануулгые тэдэнэр тоогоогүй, манай гүрэнэй гурим, хуулиие бүдүүлигээр эбдээ.

Хитадай эрхэтэдэй аягүй муухай ааша гаргаһан ябадалые буруушаан зэбүүрхэгшэдэй митинг Наушки посхондо һаяхан болобо. Митингдэ хабаадагшад хитадуудай гаргаһан хулиган аашануудаар зэбүүрхэн, тиимэ тиимэ хүнүүдые манай гүрэнэй дэбисхэр дээрэ табихагүй гэһэн эрилтэ хэбэ. Иигэжэ митингдэ хабаадагшад Совет правительствада, бүхы совет хүнүүдтэ хандаһан нээмэл бэшэг нэгэн дуугаар баталан абаад, хулиган ааша гаргалсаһан хитад 29 студентые эндэһээ гэдэргэнь ябуулха эрилтэ хээ.

А. Чимитов,
Наушки станциин парткомой секретарь.

Дураа гутан зэбүүрхэнэбди

Би түмэр замда хүдэлжэ эхилһээр хэдэн жэл боложо байнаб. Энэ үе соогоо хари гүрэнэй олон пассажирнуудые харааб. Теэд, иимэ муухай ааша гаргаһан хүнүүдые мүнөө болотор үзөөгүй байгааб.

№ 7 поездоо һуужа ябаһан хитадууд элдэбээр аашалалдаа. Эгээл тэрэ үдэр би вокзал дээрэ вагонуудые шалгажа ябаа һэм. Поездын ерэхэлээр өөрынгөө уялга дүүргэхэ үедөө Хитадай эрхэтэдэй абажа ябаһан харша удхатай литература олоо һэмди. Тиихэдэмнай тэдэнэр хумхаарһан шэнгеэр һүхирэлдөө. Вокзалай хүлеэлгын зал соо ороод гайхашооб: диванууд иишэ тиишээ хүдэлгэгдэнхэй, муухай сааршан, бог шоройгоор дүүрэнхэй байгаа. Хитадууд эндэ хоёр үдэрэй туршада аашалалдаһан байба.

Би совет юрын хүдэлмэришэнби, Совет Армиин зэргэдэ алба хээб. Хитадай газар дээрэһээ японуудые намналсаа һэм. Тиихэдэ Хитад гүрэнэй ямар байдалда байһые һайн мэдэнэб. Совет арадай туһаламжаар лэ тэдэнэр шэнэ байдалаа зохёожо эхилээ ха юм. Харин мүнөө манай гүрэнэй газар дээрэ зариманайнь аашалалдажа, хуули гуримыемнай эбдэжэ байхадань, ехээр зэбүүрхэнэб. Иимэ хулиган хүнүүдые энээнһээ хойшо манай гүрэнэй газар руу оруулхаһаа байтагай, дүтэшье хүргэхэгүй гэжэ хэлэхэ байнаб.

К. Гуляев,
Наушки станциин хүдэлмэришэн вагон-шалгагша.

Хожом болоогүй, эртэ дээрэнь...

Уласхоорондын шахардуу байдалые һуладхаха зорилгоор агаарта, замбуулинай дайлада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо договорые эсэргүүгээр угтаһан Хитадай Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэд улам хэтэржэ байна. Тэдэнэрэй алдуу, эндүүе тэсэмгэйгээр тайлбарилан ойлгуулхын тула манай Коммунис парти тон зүб политика ябуулна.

Марксизм-ленинизмын суртал баримталдагбди гэжэ бэеэ дээгүүр абхуулдаг хитадууд үнэндөө бүхэдэлхэйн хүдэлмэришэнэй, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ урбажа, аха дүү коммунис партинуудай бата нэгэдэлые, эб эмхиие һуларуулна. Иигэжэ дура зоргоороо революционно теори хазагайруулаад, ангиин тэмсэлэй асуудалые арадууд хоорондын яһа, арһанай илгаагаар далдалхые оролдоһон хитадууд гансашье социалис гүрэнүүдэй бэшэ, мүн эб найрамдалда дуратай бүхы зоной дурые гутаажа байна. Тиимэ байдалда орохогүйнь тула хитад нүхэд эндүүтэй ябадалаа залан хубилгаха бээз гэжэ үшөөл найдаха дуран хүрэнэ.

Б. Литвин.

Дан зоргоороо орошоо

Эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байгаа социалис лагериин оронуудта, дэлхэйн олонхи гүрэнүүдтэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй улам үсэржэ байһан ушар совет хүнүүдые ехээр зэбүүсүүлнэ. Манай гүрэнһөө хэды ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ абажа эрхэ сүлөө олоһон, доторойнгоо байдал һэргээһэн аад, мүнөө болоходо ямар муухайгаар аашалалданаб, парти, правительствымнай үнэн сэхэ политикые хазагайруулна, совет зониие хардана, гүрдэнэ гээшэб? Энэнь «тэжээһэн буруу тэргэ эбдэхэ» гэһэнэй удхатай.

— Манай республикын хилэ дээрэхи Наушки станцида хитад түмэр замшадай гаргаһан хулиган аашанууд тухай мэдээсэл уншахадаа, хэнэйшье уур сухал хүрэнгүй байхаар бэшэл. Дан зоргоороо аашалалдадаг болоһон хитад нүхэдэй ама татахаар болоо,— гэжэ манай колхозой эрхим хонишон Цырендондок Буянтуев мэдүүлэн, артелиингээ бүхы гэшүүдэй һаналые элирхэйлбэ.

С. Биликтуев.
XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.
Сэлэнгэ.

Парти, арад илагдашагүй

[...] совет ажалшадтаяа нэгэн [...] манай байшангай үбгэд, хүг[...] Хитадай хүтэлбэрилэгшэд ту[...] Коммунис партиингаа ленинскэ [...] ябуулжа байгаа политикые [...] эн дэмжэнэ. Социализм, ком[...] байгуулхын түлөө асари [...] эсэлдэ, манай ороной түйла[...] амшаг илалта Коммунис [...] Совет засагай, арад зо[...] жагсаалаар, эб хамтын [...] түйлагдаа, түйлагдажа[...] бшуу.

[...] хүгжэлтэдэ, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ мүнөө Хитадай компартиин хүтэлбэрилэгшэдэй һаад тойбо татажа байһые эрид шууд буруушаажа, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй, коммунис хүдэлөөнэй бата нэгэдэлые улам бэхижүүлхын тулада манай партиин ЦК-гай, Совет правительствын сэсэн мэргэн политикые бүхы совет ажалшад бүрин дэмжэнэ.

Б-М. Дышинов,
Улаан-Үдын инвалидуудай байшан.

Эдэниие абажа уншагты

Байгаали тухай һонирхолтой ном

СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн-Сибириин отделениин Буряадтахи эрдэм-шэнжэлэлгын институтай хэблэн гаргаһан Н. В. Фадеевэй «СЭЛЭНГЫН ДУНДА ГУБИ» гэһэн уларил тухай ном республикымнай номой магазинуудта худалдагдахаар эльгээгдэбэ.

Дурсагдаһан ном дотор Буряадай АССР-эй Сэлэнгын дунда губидахи байгаалиин байдал, ажахын талаар районууд болгон хубаалга тухай хэлэгдэнэ.

Номой түрүүшын бүлэг соо байгаалида хабаатай зарим зүйл харагдана. Илангаяа хүдөө ажахыда шухала үүргэ дүүргэдэг сагай уларил, мүн уларилай зоно тухай толилогдонхой. Тэрэшэлэн уларилай онсо өөрэ илгаа тухайда тусгаар анхарал хандуулагдаһан байна.

Номой хоёрдохи бүлэг дотор дунда губида үзэгдэдэг уларил тухай мэдээсэл оруулагдаа. Тэндэ губиин гандуу хуурай тала, ой модотой тала, тайга, элһэн газарта ургадаг түглэ нарһан, жэгдэ газартай нуга болон бусад тухай хэлэгдэнэ.

Энэ ном республикынгаа байгаали тухай һонирходог олон түмэн уншагшадта, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ, тэрэшэлэн географи, биологи, геологиин багшанарта, газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдтэ, научна хүдэлмэрилэгшэдтэ ехээр һонирхогдохо байха.

Ю. Дылынов.

Эрэлхэг зоригтон тухай

Манай орондо социализм байгуулха түрүүшын табан жэлнүүдтэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ, шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаха, тольбо газарта мантан томо завод, электростанцинуудые бодхоохо үедэ совет залуушуулай гаргаһан баатаршалга, шэн габьяа, мохошогүй зоригые магтаһан зохёолнууд яһала элбэг юумэ бээзэ. Тэдээн сооһоо шэлэжэ, эдэ номуудые мүнөөнэй залуушуулай уншабал, угаа һонин, туһатай байха һэн:

«ЗАЛУУШ У У Л Д А» («К молодежи») гэһэн гаршагтайгаар «Залуу гварди» хэблэлэй 1958 ондо гаргаһан суглуулбари. Энээн соо В. И. Ленинэй, Коммунис партиин бусад элитэ ажал ябуулагшадай залуушуулда зорюулжа хэлэһэн, бэшэһэн зохёолнууд.

«Н. С. Хрущев. ЗАЛУУШУУЛ, ШЭНЭ БААТАРШАЛГЫН ТҮЛӨӨ» («На новые подвиги, молодежь!») 1956 он. Н. С. Хрущев залуушуулда зорюулжа хэлэһэн үгэнүүд соогоо тунга, боро газарые эдлэлгэдэ, коммунизм байгуулгада залуу үетэнэй хайшан гэжэ хабаадажа байһан тухай хөөрэнэ.

«В. Кетлинская. «ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГ» («Мужество»). Гослитиздат, 1957 он. Алас Дурна зүгэй бар тайга соо Комсомольск-на-Амуре гэжэ шэнэ городые бодхоһон хүбүүд, басагадай баатаршалга тухай, тэдэнэрэй хайшан гэжэ хэсүү бэрхэшээл дабан гараһан, хани халуунаар нүхэсэһэн, дурлалсаһан тухай энэ ном соогоо үнэн сэдьхэлһээ, уран гоёор бэшээ.

«И. Ирошникова. «СИБИРИИН НЭГЭ НЮТАГТА» («Где-то в Сибири») 1956 он. Эсэгэ ороноо хамгаалхаяа фронт ошоһон аба, аха эрэ нүхэдэйнгөө орондо Сибириин нэгэ ехэ заводто ерэжэ хүдэлһэн залуушуул, эхэнэрнүүдэй алдарта ажал хэрэг тухай тус ном соо уралан хэлэгдэнэ.

«А. Масс. «ШЭНЭ ГАЗАР ДЭЭРЭ» («На целине»). 1957 оной «Новый мир» журналай № 7; «ТУНГА ГАЗАР ЭДЛЭГШЭДЭЙ БЭШЭГҮҮД», («Письма с целины»). «Залуу гварди», 1955 он. Эдэ ба мүн бусад номууд соо залуушуулай түрэһэн, үдэһэн нютагһаа аяар холо Алтай, Казахстан ерээд, хайшан гэжэ шэнэ, баян совхозуудые бодхоолсоһыень харуулна.

Хүндэтэ нүхэд, эдэ номуудтай танилсаагүй байгаа һаа, уншыт!

А. Медведовская.

Студентнэр туһална

Зүүн-Сибириин библиотечнэ институдай студентнэр Охин-Булагай совхозой таряа хуряалгадань туһалхаяа ерэһэн юм. Мүнөө эдэнэр совхозой таряа, хартаабха хуряалга дээрэ ажаллажа байнхай. Хартаабха малталсаһан студентнэр Людмила Голубчик, Людмила Дуткина, Люба Шулунова, Валентина Богомолова гэгшэд үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

С.-Н. Балданов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яһан дээрэ һиилэдэг уран дархан Геннадий Васильев ажалдаа.

Э. БРЮХАНЕНКЫН фото.

Фоторепортаж

Улаан-Үдын үрэ-жэмэстэ станцида...

Хэнэйшье мэдэһээр, алтан намарай ойротохо тума ажахы бүриндэ хүл хоорсэг болон, ургаса ҺадхагаӠ жэнинэдгүй хуряажа абаха оролдолго хүсэлэлгэ гаргагдадаг.

Улаан-Үдын үрэ-жэмэсэй станциин худэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө эдеэшүүлһэн ургасые ээлтэ, хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула баһал хамаг хүсэеэ илсүүлжэ байнхай. Узбекистан, Армени, Грузиин үйлсэ, талмайнуудта ургадаг сэсэглиг шэнги гоё һайхан ургамалнууд станциин галмай дээрэ намарай хурса наранай элшэдэ толорон харагдана. Хэдэн жэлэй урда тээ манай Сибирьтэ яблока ургаха гээ һаа, энэмнай юугээ хөөрэнэб гэлдэхэ хүнүүд олон байха һэн. Теэд Мичуринай туршалга, оролдолгын ашаар аяар холын Сибирьтэшье элдэб ургамалнууд нютагжажа, арад зониие баясуулна, ажабайдалыень шэмэглэнэл!

Мүнөө эндэ таригдаһан ургасануудай дунда улаан, ягаан, шара, ногоон, хүрибтэр үнгэтэй ранеткэ, шасаргана, элдэб сортын яблоканууд эдеэгээ даажа ядан газарта хүрэтэр гунханхай, намарай һэбшээндэ миралтана. Энэ жэлдэ тус станци яһала баян ургаса хуряажа абаха янзатай.

— Эртээр эдеэшэһэн үхэр нюдэн, вишни, грушаяа эдэ үдэрнүүдтэ хуряажа дүүргээбди. Тиихэдэ огородой олон ургамал— үгэрсэ, помидор, мангир хуряагданхай,— гэжэ станциин агроном Н. И. Малов хөөрэнэ.

Хуряагдаагүй байһан ургасануудынь — элдэб сортын яблока, ранеткэ болоно. Илангаяа Лидия Ивановна Дубровскаягай хүтэлбэри доро ургуулагдаһан яблоканууд энэ жэлдэ урматай һайнаар эдеэшээ. Манай уларилда таараха ранеткын шэнэ үрэһэн энэ жэл абтаба. Жэшээнь, манай эндэ хэдэн жэл удаагуур ургуулагдажа, Сибириин уларилда таараһан ранеткые Мичуринай, Европын яблоконуудтай холижо тариһаниинь бүри ондоо, һайн үрэ үгөө. Шэнэ сортын ранеткые амталжа үзэхэдэ, яблокын амта, түхэлтэйшье һаа, ранеткын гашуунииинь булиһан байна. Тиигэжэ яабашье, энэмнай Сибириин хүйтэн уларилда тааһан амтатай ранеткэ болобо ха юм. Манай байгаалиин шэмэрүүн уларилда тааһан ранеткын холисонууд «Сэлэнгэ», «Байгал», «Буряадай түрүүшын ургаса» гэхэ мэтын һонин нэрэнүүдтэй.

—Энэ жэлдэ яблока, ранеткэмнай хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар ургаа. Теэд городой зарим үхибүүд ерэжэ, энээниемнай һандааһан, түйбэһэн байна. Тиигэбэшье гектарһаань дунда зэргээр 50—70 центнер ургаса абтаха,—гэжэ нүхэр Дубровская хөөрэнэ.

Станциин ургасануудай дунда манай эндэ ургадаг шасарганаа таригдажа, туршалга хэгдэжэ байнхай. Хэдэн жэлэй үеэр Буряадай хүдөө ажахын институдай багша Мария Романовна Куклина эндэ шасаргана асаржа таряа бэлэй. Теэд шэнэ ургамалые шэнжэлхэ, харууһалха мэргэжэлтын үгы дээрэһээ тэрэнь зүндөө орхигдошоһон юм. Тусхай мэргэжэлтэй М. Т. Дарбашкеев эндэ ехэхэн оролдолго гаргажа, шасарганын талмайе үргэдхэжэ, олон һөөгүүдые таряад байна.

— Эдэ таригдаһан зарим мододһоо ерэхэ жэлдэ ургаса хуряажа абахаар түсэблэнэбди,—гэжэ нүхэр Дарбашкеев мэдүүлнэ.

Витамин элбэгтэй, ехэ олзо үгэдэг энэ ургасамнай гаргаша багатай дээрэһээ хаа хаанагүй—республикын колхоз, совхозуудта улам үргэдхэгдэхэ хараатай. Юундэб гэхэдэ, энээниие хлопок ургуулагшадай ажалтай сасуулжа харабал, һураггүй хямда, гаргашашье багатай юм. Жэшээнь, хлопок ургуулагшад бүхэли жэлдээ ажаллаад, ургаса хуряахынгаа урда тээхэнэ хэдэн үдэр амардаг. Хуряагдаһан тонно хлопогынь 430 түхэригөөр гүрэндэ тушаагдадаг. Тиихэдэ манай эндэхи тала дайдаар ургаһан тонно шасаргана мүн лэ эды шэнээн сэнтэй. Нэгэ гектар газар дээрэ дундаа зэргээр тус бүридөө 4—5 килограмм ургаса үгэдэг 1000 һөөг һуулгаа һаа, жэл соо 4—5 тонно шасаргана абтаха болоно. Тиигээд ерэхэлээрээ хэды ехэ олзо үгэхэ байна гээшэб?! Энэ жэмэсые суглуулдаг Сэлэнгын шасарганаагай совхоз һайн харууһа эмхидхэбэл, нилээд ехэ олзо оруулха байна.

Улаан-Үдын үрэ-жэмэсэй станциин зорилго юуб гэхэдэ, дээрэ дурдагдаһан үрэ жэмэсүүд хаана, ямар уларилда тааража, һайн ургаса үгэнэб гэхэ мэтын асуудалнуудые шэнжэлэн, республикынгаа ажахынуудта туһалха ябадал болоно. «Улаан-Үдын үрэ-жэмэсэй станци» гэһэн гаршагтай элдэб янзын үрэ жэмэсүүд республика доторнай бүри элбэгээр таража байдаг болог лэ!

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Лидия Ивановнагай ургуулһан шэнэ сортын ранеткэ. 2. Эрхүүгэй хүдөө ажахын техникумэй студентнэр (зүүн гарһаа) Люба Матвеева, Александра Шульгина гэгшэд суглуулагдаһан ургаса илгажа байна. 3. Баян ургаса хуряалгада туһалалсахаар ерэһэн Улаан-Үдын гурбадахи һургуулиин һурагшад.

Авторай фото.

Дүрбэ дахин дээшэлхэ...

Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводто шэрдэлгын шэнэ арга олдобо. Гар шэрдэлгэндэ орходоо аэрографяар шэрдэлгэ нилээдгүй һайн. Шэнэ аргын гүйсэд оньһожоруулагдаһанай һүүлдэ шэрдэлгын ажалай бүтээсэ 4 дахин дээшэлхээр хараалагдана.

Заводой шэрдэлгын цехээрхинэй олонхинь шэнэ аргын оньһо, дүй дүршэлдэ түргэнөөр һурана.

Шэнэ аргаар шэрдэлгэн олоной зүгһөө һайшаалда хүртэжэ, дам саашань дэлгэрүүлхэ гэгдээ.

Д. Балданов.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1963 оной сентябриин 17.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, шииг нойтон орохогүй. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 0—0, үдэртөө 16—18 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Сентябриин 18—19-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта шииг нойтон орохо. Һуниндөө хойто аймагуудта 2—7 градус хүйтэн, бусад газар нютагуудта 2 градус хүйтэнһөө 3 градус хүрэтэр дулаарха.

ТҮНХЭН НЮТАГТА

ХЮРУУТАЙ УРИЛДАН...

Эршэтэ ажалай дүлэн түлэг дундаа, тамхилхашье сүлөөгүй саг. Саянай совхозой кукуруза ургуулагша Д. Ухеев «полиингоо хатаниие» арай шамай үрдижэ, саһанда хүлдэхөөнгүй хуряажа дүүргээ. Энэ хүбүүн ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, кукурузын баян ургаса хуряаба. Дунда зэргээр гектарай 500—600 центнер һайн шанартай ногоон набша намаа суглуулагдажа, силостэ оруулагдаһан байна.

ЭРТЭ ҮГЛӨӨНҺӨӨ ЭХИЛЭЭД

Эртэ үглөөгүүр һэн. Хэды тиимэ эртэ байбашье һаань, хабсагайн үбэртэ хонишоной дуугарха абяан үглөөнэй сууряанда аяар холуур дуулдана. Совхозоймнай мэдээжэ хонишон нүхэр Даридаева хонидоо бэлшээридэ гаргаба ха юм гэжэ абаһаар таамаглаа һэмди. Саянай совхозой Мондын отделениин эрхим хонишон С. Даридаева ниитын баялиг—хонин ажалда хүдэлһөөр үнихэнэй юм. Жэл бүри түл олоор абадаг, нооһо ехээр хайшалдагаараа совхоз соогоо алдаршадаг. 1961 оной зун нүхэр Даридаева 100 эхэ хониноһоо 118 хурьга абажа, арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэдэ ошоо бэлэй.

Мүнөө адуулжа ябаһан хонидынь хээрын тунга ногоондо садатараа бэлшээгдэнэ.

ЗАЛУУ ХҮН ЗОРИГТОЙ

Тоорын библиотекые даагшаар ажаллажа эхилһэн комсомол басаган Халматова түрүүшын үе... һөө библиотекын хэрэгые һэргэ... уншагшадаа олошоруулжа эхил... һэн. Залуу хүн зоригтой гэдэг... нүхэр Халматова колхозойн... бүхы фермэ, отарануудаар ябаж... нүүдэл библиотекэ эмхидхэһ... байна. Полевой станда библиот... эмхидхэхын хажуугаар, уряа... зунг, плакадуудые бэшэжэ, гоё... шэмэглэлсэдэг.

С. Ардуев.

Хилын саанаһаа

„Тэмсэлэй дүлэн залирхагүй“

ГАВАНА, сентябриин 14. (ТАСС). «Кубын дайсадай һанаашалга буруу һүрэхэл» гэһэн статья «Правда» газетэ толилоо. Тус статья соо Кубын революциин дайсадта дахяад уридшалан һануулга хэгдэһэн байна. Энээнһээ уламжалан Кубын арад гүнзэгы ехээр һаналаа ханаа.

«Правдын» статьяда ниислэлэй газетэнүүд гол анхаралаа хандуулна. Бүхы газетэнүүд энэ статьяе хүсэдөөр толилоо.

«Кубын дайсадай һанаашалга буруу һүрэхэл, Советскэ Союзай куялга хүсэндөө үлөө. Совет арад Кубын арадтай хододоо сугтаа ябаха» гэжэ «Мундо» газетэ гаршагуудтаа онсолон тэмдэглэнэ.

«Правдын» статья хадаа Кубада эсэргүүгээр дээрмэдэлгын ааша бүри олоор хэдэг боложо байһантайнь дашарамдуулан ээрхэг түримхэйшүүлдэ хэгдэһэн шанга уридшалан һануулга болоно гээд «Нотисиас де ой» газетэ редакционно статья соогоо бэшэнэ. Кубада эсэргүү харата муухай аашанууд эб найрамдалда дуратай арадуудай һанаа зобооно гээд газетэ заана.

Кубада совет арадай, бүхы социалис лагериин арадуудай зүгһөө аха дүүгэй дэмжэлгэ үзүүлэгдэнэ, мүн талархана гээд «Мундо» газетэ бэшэнэ. Зүгөөр энэ хадаа Кубын арад ороноо хамгаалгада бэлэдхэлые һуларуулха, илангаяа экономическа асуудалнуудые шиидхэхэ, үйлэдбэриие үргэдхэхэ талаар хүсэлэл оролдолгоёо һуларуулха гэһэн удхатай бэшэ.

Дайсанай ээрхэг түримхэй аашануудта имагтал бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, саахар, мал ажалай продукт, промышленна болон бусад эд бараа бүри ехээр гаргажа харюусаха хэрэгтэй гээд газетэ саашань бэшэнэ.

Кубын арадые илахын аргагүй, сүлөөтэ арадай тэмсэлэй дүлэн залирхагүй. Энэ дүлэн хүсэд илалтын туйлагдатар соробхилжо байха гээд бидэнэр омогорхолтойгоор мэдүүлнэбди гэжэ газетэ бэшэнэ.

Делидэ арад зоной угаа ехэ жагсаал болобо

ДЕЛИ, сентябриин 14. (ТАСС). Үсэгэлдэр Индиин ниислэлэй гол үйлсэнүүдээр Индиин ажалшад жагсаалаар гаража, Индиин парламентын үмэнэхи талмай тээшэ ошоо. Арадай ажабайдал һайжаруулха тухай парламентда хүргэгдэһэн бэшэгые дэмжэһэн арадай жагсаал гурба шахуу часай турша соо үргэлжэлөө. Энэ угаа ехэ демонстрацида 100 мянган хүн, тэрэ тоодо ороной бүхы нютагуудһаа велосипедүүдээр, автобусууд болон поездоор ниислэлдэ ерэһэн 50 мянган хүн хабаадаһан байна.

Жагсаалда хабаадагшадай дунда Индиин бүхы штадуудай түлөөлэгшэд бии байгаа. Колоннонуудай дээгүүр улаан тугууд, транспарантнууд харагдана. Юумэнэй сэн хямдаруулха, налог бага болгохо, баяшуулай олзо хизаарлаха, банкнуудые, нефтиин промышленностиие, гадаадын худалдаа наймаа гүрэнэй мэдэлдэ абаха, арестовалагдаһан коммунистнуудые сүлөөлхэ тухай эрилтэ хэнэбди гэһэн үгэнүүд транспарантнууд дээрэнь бэшээтэй.

Тус демонстраци Индиин бэеэ даанхай болоһонһоо хойшонхи үе соо хэгдэһэн арадай тон томо жагсаал болоно. Энэ хадаа өөһэдынгөө эрхые хамгаалхаар, ажабайдалаа һайжаруулха ябадал туйлахаар, дотоодын болон гадаадын хархис хүсэнүүдтэ шанга сохилто үгэхөөр ажалшадай шиидэнги байһые харуулаа.

Демонстрациин һүүлээр парламентын байшангай дэргэдэ олон мянган хүнэй хабаадалгатай митингболоо. Индиин коммунис партиин түрүүлэгшэ, Профсоюзуудай бүхэиндиин конгрессэй генеральна секретарь Ш. А. Данге митинг дээрэ үгэ хэлээ. Үзэгдөөгүй ехэ энэ митинг Индиин коммунис партиин хүндэтэй, арадай зүгһөө дурлагдадаг, хүндэлэгдэдэг байһанда ямар нэгэн һэжэг түрэгшэдэй нюдыень нээжэ үгэхэ гэжэ Ш. А. Данге хэлээ.

Нэрьемэ альга ташалган доро Ш. А. Данге иигэжэ мэдүүлээ: «бидэнэр Советскэ Союзай ханинар байнабди, ханинарынь зандаа үлэхэбди гэжэ омогорхолтойгоор мэдүүлнэбди». Советскэ Союз Совет гүрэниие хамгаалхаһаа гадна, Африкын, Азиин, Латиин Америкын оронуудай бэеэ даанхай байдалые хамгаалалсана гээд Данге заагаа. Энэнь Кубада Америкын империализмын добтолон орохо аюулай тохёолдоод байха үедэ эли тодоор харагдаа һэн гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Советскэ Союз ядерна түгэлдэр зэбсэгтэй гүрэн байбашье, ядерна туршалгануудые хорихо тухай Москвада договор баталха талаар өөрөө үүсхэл гаргаһан байна. Сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хамааралсахагүй политика бэелүүлхэеэ болихо, хариин сэрэгүүдые Индидэ ерэхыень уриха гэжэ оролдогшодто Ш. А. Данге уридшалан һануулга хэһэн байна. Иимэ юумэ хэхыень Индиин коммунис парти болон бүхы түрүү хүсэнүүд тэсэхэгүй гээд тэрэ мэдүүлээ.

«Индиин коммунис парти мандаха болтогой!» гэһэн юрөөл табигдаад, митинг дүүрэһэн байна.

Советскэ Союзай туһаламжаар

КАИР, сентябриин 14. (ТАСС). Полиомиелидтэ эсэргүү тарилга хэхэ үргэн кампани ОАР-та һаяхан эхилээ. Хамта дээрээ таба миллион үхибүүдтэ иимэ тарилга хэхэ гэжэ ОАР-ай элүүрые хамгаалгын министерство тухайлба. Полиомиелидтэ эсэргүү тарилга хэдэг вакцина гол түлэб Советскэ Союзһаа ОАР-та эльгээгдэдэг юм. Энэ вакцинын нэгэ миллион шахуу дозые Советскэ Союз һаяын үе соо ОАР-та дахяад эльгээхэ юм.

ГДР-эй тала руу ороно

БЕРЛИН, сентябриин 14. (ТАСС). Имагтал нэгэ һарын турша соо, августын 13-һаа сентябриин 14 хүрэтэр Баруун Германиин армиин 29 сэрэгэй алба хэгшэд Баруун Берлинһээ ГДР-эй тала руу орожо, тэдэниие байрлуулхые гуйһан байна гээд АДН мэдээсэнэ. Тэдэнэй дунда элдэб түрэлэй сэрэгүүдэй түлөөлэгшэд бии.

Хархис этэгээдүүдые багаханааршье дэмжэхэгүй

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 14. (ТАСС). Холбоото Штадуудай коммунис парти мэдүүлгэ толилжо, Америкын сэрэгүүдые, тагнуулай түбэй управлениин хүдэлмэрилэгшэдые Урда Вьетнамһаа гаргаха, Нго Динь Дьемэй арадта харша засаг түрэдэ экономическа, сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэеэ болихо тухай США-гай правительствада эрилтэ хээ.

Хосорон һалажа байһан хархис засаг түрэнүүдые америкын империализмын урда мэтэ дэмжэн хамгаалжа байһые Урда Вьетнамда боложо байһан ушар байдал харуулна гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

ФРГ-дэ үһөөгөө абагшад үймөө хэнэ

БЕРЛИН, сентябриин 16. (ТАСС). «Эхэ ороной үдэр» гэжэ нэрэтэй үһөөгөө нэхэгшэдэй үймөөн Баруун Германиин городуудта үсэгэлдэртөө болоһон байна. Баруун Германиин газар дээрэ байһан Доодо Саксони гэжэ нютагта үһөө мэсэгээ нэхэгшэдэй 100 митинг болобо.

Бонной тусхайта политическэ хүтэлбэрилэгшэд эдэ үймөөнүүдтэ хабаадагшадта телеграмма эльгээхэһээ гадна, өөһэдөөшье эдэ үймөөнүүдтэ хабаадалсажа, үгэ хэлэһэн байна.

АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Швандорфе гэдэгтэ болоһон үһөө мэсэгээ нэхэгшэдэй митингдэ Бонной транспортын министр Зееб үгэ хэлээ. Энэ хүн Зүүн Европын оронуудые «сүлөөлхэ» эрилтэ хэбэ. Үһөө мэсэгээ нэхэгшэдэй хүсэл бодол улам дэбэрээн, Потсдамска хэлсээн хадаа «ямаршье хуулита юридическэ үндэһэ һууригүй саг зуурын» байһан гээшэ гэжэ тэрэ хүн хэлэбэ. Судетскэ немецүүд «өөһэдынгөө Эхэ орониие сүлөөлхын түлөө тэмсэхэ эрхэтэй» гэжэ Зееб мэдүүлбэ. Ядерна туршалгые зарим тэды хорихо тухай договорые буруушаан хэлэбэ.

«Кураториум неделимая Германия» гэжэ үһөө мэсэ нэхэхэ организациин Бонндо болоһон митинг дээрэ тус нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Шюн 1945 ондо тогтооһон хилэ мэдэрхэгүй байһан тухайдаа мэдүүлбэ.

УРДА ВЬЕТНАМ. Нгодиньдьемовскэ бүлэг арадта эсэргүү хэжэ байдаг. Алалга хюдалга, хашалта хэһээлтэ үргэнөөр хэжэ, рүүн шанга фашис засаг түрэдэ эсэргүү хүдэлөө дараха һэдэлгэ дэндэ гаргадаг. Арми болон зэбсэгтэ полици буддын шажантанай дэн дасангуудые һандарган галдаа, мүн хэдэн мянган лама багшанар болон шабинарые арестовалаа. Америкын ЮПИ аге... вын тарааһан зураг дээрэ: Нго Динь Дьемэй солдадууд Сайг... үйлсэнүүдтэ харуул хаража байна.

Үнэн зүб эрилтые дэмжэнэ

ХАНОЙ, сентябриин 14. (ТАСС). Вьетнамай информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Вьетнамай Демократическа Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерство Ази, Африкын болон Латиин Америкын 14 ороной правительствануудта зорюулагдаһан нотые мүнөөдэр толилжо, Урда Вьетнамда буддын шажантаниие нгодиньдьемовскэ засагаархидай хашажа хэһээжэ байһан тухай асуудал ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхэ тухай эдэ оронуудай правительствануудай хэһэн эрилтые һайшааһан байна.

Орон дотор һаяхан тогтоогдоһон онсо байдал, Сайгондо, Гуэдэ бу... шажантанда, студентнүүд боло... рагшадта эсэргүүгээр хэгдэһэн ... та муухай аашанууд нгодиньд... правительствын — Америкын ... периализмын табималай зэрли... рүүн шэнжэ шанартай бай... үшөө дахин харуулна гээд но... онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Урда Вьетнамһаа Америкын ... гэй алба хэгшэдые бултыень га... өөһэдынгөө асуудалнуудые һ... шааргаа шиидхэхэ эрхэ Урда В... май арадта олгохо гэшэ Урда ... намдахи мүнөөнэй шахардуу б... гуримшуулха гол нүхэсэл боло... жэ ДРВ-гэй правительство то... гээд ното соо хэлэгдэнэ.

Нацистска алууршад арестовалагда...

БОНН, сентябриин 14. (ТАСС). ФРГ-гэй уголовно полициин хэдэн хүдэлмэрилэгшэд Баруун Германида арестовалагдаа. 1941—1942 онуудта хэдэн олон мянган совет эрхэтэдые болон совет сэрэгэй плэнэйхидые алалга хюдалгада тэдэ хабаадалсаһан байгаа. Гитлеровскэ полициин (СД-гэй) урдын офицернүүд 1942 оной зун Пинскдэ 30.000 хүниие усадхаһанай түлөө зэмэтэй. Гадна тэдэнэр нэгэ тосхоной хүн зоной шуһа адхаруулгада хабаадалсаһан байгаа. Тэндэ 500 хүн буудуулан алуулһан байха юм. Эдэ гэмтэд Тирасполь шадарай сэрэгэй плэнэйхидэй ... та һууһан 6.000 совет сол... болон офицернүүдые алаһан ...

Нацистска алууршад байһа... ФРГ-гэй полицида һая болото... хэжэ байһан зарим хүнүүдэй ... ДПА агентство дурдаһан бай... дэнэй тоодо Иозеф Кур, Рудол... керт, Гюнтер Вальц, Генрих ... тиус (бултадаа урдын по... 306-дахи батальонһоо), тэр... Тельц Хофман, Отто Шоль, ... Аутвурст гэгшэд оролсоно.

Франциин профсоюзууд тэмсэһ...

ПАРИЖ, сентябриин 14. (ТАСС). Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин генеральна секретарь Бенуа Фрашон түрүүтэй конфедерациин делегацитай Франциин правительствые толгойлогшо Жорж Помпиду үсэгэлдэр уулзаа. Экономикые «тогтууритай болгохо» талаар правительственна түсэб тушаа Франциин профсоюзуудай энэ томо нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд тус уулзалгын үедэ өөһэдынгөө хараа бодолые найруулан хэлээ.

Премьер-министртэй хөөрэлдэһэнэйнгөө һүүлээр Фрашон журналистнуудта иигэжэ хэлээ. Правительственна түсэбһөө уламжалан түбэгтэй байдалда орожо болохоор ажалшадай аша туһые хамгаалан ВКТ саашадаашье тэмсэл хэхэ.

ВКТ-гэй бюрогой толилһон ... дүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ. ... нэй сэнгэй дээшэлжэ бай... һаань, ажалшадай салин нэ... хэгүй гээшэ энэ түсэбэй зо... болоно. Юумэнэй сэнгэй хүнд... зогсоожо шадахаар ямаршье ... жатай хэмжээнүүд түсэб соо ... лагдаагүй. Капиталис томо ... липуудай ашаг олзые хиза... ябадал түсэбэй ёһоор хараала... байха юм. Капиталистнууд... ехэ ашаг олзо олодог, ядерна ... байгуулхын тулада гүрэнэй ... мүнгэ зөөриин ехээр гаргашал... дээрэһээ юумэнэй сэн дээшэли... гэнэй үнын унаха аюул тох... гээд ВКТ-гэй бюро онсолон ... лэнэ.

Италиин компартиин гэшүүдэй тоо олон бол...

РИМ, сентябриин 14. (ТАСС). Италиин компартида энэ жэлэй түрүүшын найман һарын турша соо 120 мянган шэнэ гэшүүд абтаа. Партийна документнүүдые һэлгэхэ жэл бүриин кампаниин болоходо 1962 ондо партиин гэшүүн бологшодой 98,8 процентнь шэнэ партбиледүүдые абажа, Италиин ажалшадай дайшалхы мандайда хамаатай байһанаа гэршэлэн харуулаа. Энээн тухай ИКП-гэй хүтэлбэриин мүнөөдэр толилһон коммюнике соо мэдээ...

Турин, Милан, Неаполь, ... Палермо болон бусад зарим ... дай коммунистнуудай тоо ... 1962 оной һүүл багай үеын... ходоо һураггүй олон болоо.

Редактор Ц. О. ОЧИ...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула... улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ...тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—... отделов: сельскохозяйственного производства и парт... жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и ... ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологич... —24-74, советского строительства и быта—34 93, рабс... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перев... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00527. Зак. № 5...